

**BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA
SEKTOR ZA OBRAZOVANJE**

**Informacija o izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju
u Bosni i Hercegovini**

novembar, 2015. godine

SADRŽAJ

I UVOD	3
II PREGLED IZVRŠENJA OKVIRNOG ZAKONA O VISOKOM OBRAZOVANJU U BOSNI I HERCEGOVINI	4
1. Aktivnosti Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine na izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini	4
2. Izvršenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini u entitetu Federacija Bosne i Hercegovine	6
2.1. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona	6
2.2. Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta Posavskog kantona	9
2.3. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona	9
2.4. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona ...	12
2.5. Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde	14
2.6. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona	15
2.7. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona	17
2.8. Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona	17
2.9. Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo	18
2.10. Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10	23
3. Izvršenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini u entitetu Republika Srpska	24
4. Aktivnosti Odjela za obrazovanje u Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine na izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini	29
5. Izvršenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini iz nadležnosti dvije agencije na nivou Bosne i Hercegovine u oblasti visokog obrazovanja	31
5.1. Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta	32
5.2. Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja ..	35
III REZIME	40
PRILOG	44

I. UVOD

Prema Programu rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za 2015. godinu, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine ima obavezu da informiše Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, te je u tu svrhu i sačinjena ova Informacija.

Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Okvirni zakon), usvojen u junu 2007. godine, a na snagu stupio 15.08. 2007. godine („Službeni glasnik BiH“, br. 59/07 i 59/09), nalaže: model integrisanog univerziteta; model studiranja u tri ciklusa; uvođenje evropskog sistema prenosa bodova (u daljem tekstu: ECTS bodovi); institucionalnu akreditaciju, kao i akreditaciju studijskih programa, jasno određena akademska zvanja i minimalne uslove za njihovo sticanje, osnivanje dvije državne agencije u oblasti visokog obrazovanja: Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta (HEA) i Centra za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja (CIP), itd.

S ciljem reforme visokog obrazovanja, ovaj Zakon ustanovljava osnovne principe i standarde za sticanje visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, u skladu s relevantnim odredbama Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenih protokola, Preporukom Komiteta ministara Vijeća Evrope o priznavanju i ocjeni kvaliteta privatnih visokoškolskih ustanova, Preporukom o pristupu visokom obrazovanju i Preporukom o istraživačkom zadatku univerziteta i drugim relevantnim principima međunarodno priznatih pravnih instrumenata čija je država ugovornica i Bosna i Hercegovina, te u skladu s Konvencijom Vijeća Evrope/UNESCO-a o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u evropskoj regiji. Bosna i Hercegovina prihvata evropske strateške ciljeve u oblasti visokog obrazovanja izražene u Deklaraciji evropskih ministara visokog obrazovanja iz Bolonje (1999.), kao i kasniji razvoj ovog koncepta.

U cilju harmonizacije zakonodavstva visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini zakoni Republike Srpske i kantonalni zakoni iz oblasti visokog obrazovanja trebali su biti usklađeni s odredbama Okvirnog zakona u periodu od šest mjeseci nakon njegovog stupanja na snagu“ (član 63. stav.1 Okvirnog zakona). I pored navedene odredbe Okvirnog zakona, zakoni nižih nivoa vlasti doneseni su tokom 2008., 2009., 2010., 2012. i 2013. godine u deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Sa donošenjem Zakona o visokom obrazovanju Srednjobosanskog kantona 2013. godine, uspostavljen je zakonski okvir za oblast visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Međutim, imajući u vidu kašnjenja u donošenju zakona nadležnih obrazovnih vlasti može se konstatovati da nije ispoštovana dinamika donošenja zakonskih akata od strane nadležnih obrazovnih vlasti, a samim tim niti rok završetka ustrojstva i početka organizacije studija utvrđen Okvirnim zakonom.

Okvirnim zakonom, zajedno s entitetskim i kantonalnim zakonima u zemlji stvara se neophodno zakonsko okruženje koje omogućava visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini da zadovolji osnovna načela i norme evropskog visokog obrazovanja u smislu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jednakopravnosti i pristupa visokom obrazovanju. Takvo novo stanje u pogledu zakonodavstva promovise implementaciju akcionih smjerova Bolonjskog procesa, posebno po pitanju restrukturiranja nastavnih planova i programa, osiguranja kvaliteta i priznavanja kvalifikacija.

Predmetom ove Informacije su sljedeće oblasti: ciljevi i značaj visokog obrazovanja; poštivanje ljudskih prava; licenciranje i akreditacija visokoškolskih ustanova; pravni subjektivitet i institucionalna autonomija; ciklusi u visokom obrazovanju i evropski sistem prenosa bodova, sa posebnim osvrtom na organizaciju trećeg ciklusa; pravo na akademsku titulu i zvanje; stečena naučna i stručna zvanja, te zakonom zahtijevane aktivnosti dvije agencije iz oblasti visokog obrazovanja.

II. PREGLED IZVRŠENJA OKVIRNOG ZAKONA O VISOKOM OBRAZOVANJU U BOSNI I HERCEGOVINI

1. Aktivnosti Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine na izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini

Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini u članu 6. utvrđeno je da se pravo na sticanje određene akademske titule, odnosno naučnog i stručnog zvanja u određenoj oblasti za prvi, drugi i treći ciklus definiše Pravilnikom o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja. Nadležne obrazovne vlasti i akademska zajednica u Bosni i Hercegovini još od 2008. godine poduzimaju određene aktivnosti na donošenju ovog Pravilnika.

Iako je Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i utvrđeno da Pravilnik o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja donosi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova BiH, imajući u vidu nadležnosti ovog ministarstva utvrđene Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 05/03), stav Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine je da predmetni dokument, s obzirom na njegov značaj, može isključivo predstavljati jedinstveno opredjeljenje svih nadležnih obrazovnih vlasti i akademske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Donošenje Pravilnika značilo bi harmoniziranje oblasti sticanja i korištenja akademskih titula, naučnih i stručnih zvanja u cijeloj Bosni i Hercegovini, a što bi bilo od velikog značaja kako za akademsku zajednicu, tako i oblast rada i zapošljavanja, odnosno svakog pojedinca koji stekne akademsku titulu, naučno ili stručno zvanje na visokoškolskoj ustanovi u Bosni i Hercegovini.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 9. sjednici održanoj 02.06. 2015. godine, u povodu razmatranja Informacije o izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (2014), donijelo je zaključak kojim se očekuje od Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine da u saradnji s nadležnim obrazovnim vlastima i akademskom zajednicom u Bosni i Hercegovini nastavi aktivnosti na izradi prijedloga Pravilnika o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja.

S navedenim u vezi, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, vodeći se činjenicom da su akademske titule, naučna i stručna zvanja isključivo akademska pitanja, aktom od 31.07.2015. godine zatražilo je od Rektorske konferencije Bosne i Hercegovine dostavljanje Prijedloga pravilnika o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja usaglašen od strane Rektorske konferencije Bosne i Hercegovine, uz napomenu da prijedlog pravilnika za koji je Rektorska konferencija Bosne i Hercegovine iskazala jedinstvenu podršku zaključkom sa 4. sjednice, održane 18.11.2013. godine, nije dobio saglasnost

nadležnih obrazovnih vlasti u Bosni i Hercegovini. Stav nadležnih obrazovnih vlasti po ovom prijedlogu je da su istim načinjena vidna odstupanja u odnosu na verziju koju je sačinila Radna grupa iz 2012. godine¹, da određena rješenja nisu u skladu sa odredbama Okvirnog zakona, odnosno nisu na tragu rješenja u regiji, standarda i dobre prakse što se može negativno odraziti na mobilnost, ali isto tako i na mogućnost zapošljavanja i nastavka školovanja.

Međutim, pored svega navedenog, Rektorska konferencija Bosne i Hercegovine na 2. sjednici održanoj 07.09. 2015. godine, postupajući po aktu Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine od 31.07.2015. godine, usvaja zaključak kojim Rektorska konferencija Bosne i Hercegovine ostaje pri svom ranije utvrđenom Prijedlogu pravilnika o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja od 18.11. 2013. godine, čime se aktivnosti na izradi pravilnika ponovo vraćaju na sam početak. I pored brojnih poteškoća, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine u saradnji sa ostalim članovima Konferencije ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini nastaviti će aktivnosti na izradi pravilnika o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja.

U skladu sa zakonskim nadležnostima ovog Ministarstva, u referentnom periodu nastavljena je kontinuirana podrška realizaciji zajedničkog projekta Evropske unije i Vijeća Evrope „Strateški razvoj visokog obrazovanja i standarda kvalifikacija“, koji je završen 31.07.2015. godine. Jedan od njegovih osnovnih ciljeva bila je izrada prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini nakon 2015. godine, odnosno godine u kojoj ističu “Strateški pravci razvoja obrazovanja u Bosni i Hercegovini sa planom implementacije 2008-2015” (“Službeni glasnik BiH” broj 63/08), a koji su projicirali potpuno pristupanje Bosne i Hercegovine Evropskom prostoru visokog obrazovanja. Prioriteti su grupisani u sedam ključnih područja (Dobro upravljanje i menadžment; Resursi; Povezanost tržišta rada i visokog obrazovanja; Standardi kvalifikacija; Studentsko iskustvo; Internacionalizacija i Statistika), imaju svoje nositelje i učesnike u aktivnostima, kao i vremenski period implementacije. Ovaj dokument predstavlja najpotpuniji pregled aktivnosti koje bi se trebale provesti da bi se osnažio razvoj visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovine, i isti će, u skladu sa zaključkom Konferencije ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini, usvojen na drugoj sjednici održanoj 14.10.2015. godine biti dostavljen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje.

Pored „Prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini za period 2016-2026, u sklopu ovog projekta izrađen je i Priručnik za izradu i upotrebu standarda kvalifikacija i zanimanja u Bosni i Hercegovini. Standardi kvalifikacija proizilaze iz obaveze izrade kvalifikacijskog okvira Bosni i Hercegovini, usaglašenog sa Evropskim kvalifikacijskim okvirom, kako bi domaće kvalifikacije bile priznate u svim zemljama koje su pristupile Bolonjskom procesu (a to nisu samo države-članice Evropske unije), a strane kvalifikacije bile priznate u Bosni i Hercegovini.

Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, početkom avgusta 2015. godine, zatražilo je od nadležnih ministarstava obrazovanja dostavljanje informacija o usklađenosti vlastitih zakona o visokom obrazovanju s Okvirnim zakonom, odnosno o izvršenju aktivnosti

¹Rezultati Rada grupe predloženi su Vijeću ministara Bosne i Hercegovine u Informaciji o izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (novembar, 2012. godine) i Informaciji o izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (novembar, 2013. godine)

zahtijevanih Okvirnim zakonom, u periodu od septembra 2014. godine do danas. U cilju izrade predmetne Informacije, ista lista pitanja dostavljena je svim ministarstvima obrazovanja, stoga napominjemo, da je stanje i dinamika realizacije aktivnosti na izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine u nastavku sačinjena na osnovu informacija dostavljenih od strane nadležnih obrazovnih vlasti i dvije agencije iz oblasti visokog obrazovanja (vidjeti u Prilogu uz Informaciju).

2. Izvršenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini u entitetu Federacija Bosne i Hercegovine

2.1. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona

Visoko obrazovanje je djelatnost od posebnog interesa za Unsko-sanski kanton i njegovi ciljevi su ustanovljavati, razvijati, štititi i prenositi znanja i sposobnosti kroz nastavu i naučnoistraživački rad i time doprinostiti razvoju sposobnosti pojedinca i društva, pružiti mogućnost građanima da u skladu sa propisima uživaju korist visokog obrazovanja, kao i razvoj nauke i unapređenje umjetničkog stvaralaštva.

Prema tvrdnji Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona, Zakon o visokom obrazovanju („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 8/09, 9/10, 4/11, 6/13 i 13/14) i Zakon o JU Univerzitet u Bihaću („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 16/09, 6/13 i 2/15) nisu u suprotnosti s Okvirnim zakonom. Izmjene Zakona o visokom obrazovanju iz 2010. i 2011. godine, odnose se na status visokoškolskih ustanova čiji je osnivač vjerska zajednica, čime je omogućeno finansiranje vjerskih ustanova iz budžeta Unsko-sanskog kantona, dok su 2013. i 2015. godine usvojene izmjene u načinu izbora članova upravnog odbora i konačnog imenovanja istog, u skladu sa odredbama Okvirnog zakona. U toku je izrada nacрта novog zakona o visokom obrazovanju, kojim se kvalitetnije uređuju standardi kvalitete, postupci akreditacije, način osnivanja visokoškolskih ustanova i standard studenata.

Odredbe člana 4. stav (2) Okvirnog zakona u smislu principa visokog obrazovanja inkorporirane su u Zakon o visokom obrazovanju Unsko-sanskog kantona, i to na način da je:

- članom 32. Zakona o visokom obrazovanju svim pripadnicima akademske zajednice data je sloboda naučnih i umjetničkih istraživanja i stvaralaštva, mogućnost udruživanja i saradnje sa svim zainteresiranim stranama. Realizacija je vidljiva u saradnji sa privrednicima i školama u osavremenjavanju nastavnih planova i programa za visoko i srednje obrazovanje, povezivanje sa drugim visokoškolskim ustanovama u cilju istraživanja i razmjene ideja, te izradi projekata i učešću u projektima kojima se poboljšava kvalitet nastave i istraživanja. Institucionalna autonomija je regulisana članom 36. citiranog Zakona, te visokoškolske ustanove na području Unsko-sanskog kantona raspolazu svojom imovinom, zapošljavaju osoblje, ustanovljavaju pravne odnose sa studentima, sklapaju sporazume sa drugim visokoškolskim ustanovama, sklapaju ugovorne odnose sa privrednim subjektima samostalno, bez posebnih odobrenja. Univerzitet ima pravo u skladu sa članom 41. citiranog Zakona utvrđivati pravila studija, studijske pograne, postupak ispitivanja i ocjenjivanja, organizovati studij samostalno i u saradnji sa domaćom ili stranom ustanovom, dodjeljivati akademska zvanja u skladu sa članom 78., izabrati akademsko osoblje u skladu sa

članom 79., donijeti svoj statut u skladu sa članom 93., birati predstavnike u upravni odbor, senat, te birati rektora.

- Otvorenost univerziteta prema javnosti, građanima i lokalnoj zajednici očituje se u direktnoj saradnji sa privrednicima u lokalnoj zajednici, osnovnim i srednjim školama, te svim drugim institucijama za koje školuje kadar.
- Nedjeljivost nastavnog rada i naučnog istraživanja, odnosno umjetničkog stvaralaštva ostvaruje se na osnovu finansiranja od strane osnivača.
- Poštivanje ljudskih prava i građanskih sloboda, uključujući zabranu svih oblika diskriminacije, ostvaruje se odredbama Zakona o visokom obrazovanju koje uređuju pristup visokom obrazovanju, kojima se osigurava neometan upis svih državljana Bosne i Hercegovine i stranih državljana, ravnopravnom upotrebom jezika i pisma konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine, jednakim uslovima zapošljavanja osoblja visokoškolskih ustanova.
- Koncept cjeloživotnog učenja osiguran je u podržavanju ideje permanentnog obrazovanja u skladu sa Bolonjskim kontekstom (Lifelong Learning). Ova ideja se ostvaruje u infomacijsko-komunikacijskim tehnologijama, koje se izučavaju i svakodnevno koriste u radu i obrzovnom procesu. Visokoškolske ustanove organizuju seminare i edukacije kojima unapređuju znanje svojih zaposlenika.
- Interakcija s društvenom zajednicom i obaveza visokoškolskih institucija da razvijaju društvenu odgovornost studenata i drugih članova akademske zajednice ogleda se kroz sva tri ciklusa. Promovišu se kooperativne interakcije, kao sastavni elementi uspješnog procesa obrazovanja na visokoškolskim institucijama Unsko-sanskog kantona.

U skladu s odredbama Okvirnog zakona (član 7.), visokom obrazovanju kojim se bave licencirane visokoškolske ustanove u Bosni i Hercegovini pristup neće biti ograničen, direktno ili indirektno, prema bilo kojoj stvarnoj ili pretpostavljenoj osnovi, kao što su: spol, rasa, seksualna orijentacija, fizički ili drugi nedostatak, bračno stanje, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, veza s nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje, starosna dob ili neki drugi status. Nadalje, statut svake javne visokoškolske ustanove i osnovni dokument svake privatne visokoškolske ustanove, kao uslov za akreditaciju, sadrži i odredbe koje štite osoblje od diskriminacije prema bilo kojoj prethodno navedenoj osnovi (član 25.).

Prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, odredbe Okvirnog zakona iz člana 7., koje se odnose na poštivanje ljudskih prava inkorporirane su u Zakon o visokom obrazovanju Unsko-sanskog kantona. Statut JU Univerziteta u Bihaću, u članu 8. sadrži odredbe koje štite osoblje i studente od diskriminacije.

Visokoškolske ustanove na području Unsko-sanskog kantona osnivaju se i rade u skladu s kriterijima i standardima visokog obrazovanja.

Postupak akreditacije JU Univerzitet u Bihaću, čiji je osnivač Unsko-sanski kanton, započeo je izmjenom Zakona o visokom obrazovanju u 2014. godini, u dijelu koji se odnosi na donošenje Pravilnika o akreditaciji. Nakon donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju donesen je Pravilnik o akreditaciji, te je pokrenut postupak akreditacije Univerziteta u Bihaću, u skladu sa važećim propisima. Svi zakonski akti o akreditaciji, prema mišljenju nadležnog Ministarstva, usklađeni su sa dokumentima donesenim na nivou Bosne i Hercegovine.

Na osnovu Rješenja Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta, broj: 05-33-1-138-11/15 od 12.10.2015. godine Univerzitet u Bihaću upisan je u Državni registar akreditovanih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Prema odredbama člana 19. Okvirnog zakona, „svaka licencirana javna visokoškolska ustanova, bilo univerzitet ili visoka škola, ima puni pravni subjektivitet u vezi s onim pitanjima koja su predmet ovog zakona, uključujući i ovlaštenja da: raspolaže i upravlja zemljištem i zgradama koje su u njenom vlasništvu, u skladu s primjenjivim zakonima; prima i upravlja sredstvima iz bilo kojeg zakonitog izvora; određuje i ubire školarinu i druge naknade u skladu sa zakonom; zapošljava osoblje; sklapa ugovore za robe i usluge; ustanovljava pravne odnose sa studentima; osniva komercijalna preduzeća za obrazovne i istraživačke svrhe; sklapa sporazume s drugim visokoškolskim institucijama u Bosni i Hercegovini i inostranstvu; sklapa ugovorne odnose s privrednim subjektima o javno-privatnom partnerstvu; ima druga ovlaštenja neophodna za djelotvorno obavljanje svojih funkcija. Prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, Zakon o visokom obrazovanju Unsko-sanskog kantona usklađen je sa navedenim odredbama člana 19. Okvirnog zakona. Novčana sredstva za plaće, materijalne troškove za JU Univerzitet u Bihaću osiguravaju se iz budžeta Unsko-sanskog kantona, a raspoređuju se na osnovu planiranih aktivnosti i troše se u skladu sa zakonom. Stoga, Zakoni o visokom obrazovanju Unsko-sanskog kantona uključuje ovlaštenja u smislu pravnog subjektiviteta visokoškolske ustanove, mišljenja su u nadležnom Ministarstvu.

Integrisanje univerziteta je jedno od osnovnih pitanja u reformi upravljanja i rukovođenja kao i cjelokupne reforme visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, Univerzitet u Bihaću je integrisan.

Zakonom o visokom obrazovanju Unsko-sanskog kantona definisano je organizovanje visokog obrazovanje u tri ciklusa i primjenu evropskog sistema prenosa bodova (ECTS) na način kako to predviđa Okvirni zakon. Visokoškolske ustanove iz nadležnosti Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona realizuju sva tri ciklusa studija. Poteškoće sa kojima se suočavaju visokoškolske ustanove pri realizaciji trećeg ciklusa studija su nedostatak stručnog kadra za realizaciju postojećih programa, a i za uvođenje novih. Prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, na području Unsko-sanskog kantona stvoreni su preduslovi za ulazak i izlazak u pojedinim fazama studija, prelazak sa jednog studijskog programa na drugi, sa jedne visokoškolske ustanove na drugu, te studijski boravak na inostranim visokoškolskim ustanovama u cilju sticanja ECTS bodova.

Prema članu 6. Okvirnog zakona završetkom stepena prvog ciklusa stiče se pravo na određenu akademsku titulu, odnosno stručno zvanje u određenoj oblasti, završetkom stepena drugog ciklusa stiče se akademska titula i zvanje magistra za određenu oblast, završetkom stepena trećeg ciklusa stiče se akademska titula i naučno zvanje doktora nauka za određenu oblast. Akademske titule i zvanja za sva tri ciklusa definišu se Pravilnikom o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja. Osim zvanja koja se dodjeljuju *honoris causa* (počasni doktorat nauka), ne mogu se dodjeljivati nikakva druga zvanja koja nisu predviđena ovim zakonom, odnosno Pravilnikom o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja.

U skladu sa Pravilnikom o korištenju akademskih titula i sticanju naučnih i stručnih zvanja na visokoškolskim ustanovama u Unsko-sanskom kantonu („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 15/19, 18/10 i 21/13) stiču se sljedeća zvanja i akademske titule:

- Završetkom prvog ciklusa stiče se akademska titula, odnosno stručno zvanje Bakalaureat/Bachelor za određenu oblast, uz bližu oznaku odsjeka ili smjera.
- Završetkom drugog ciklusa stiče se akademska titula i zvanje Magistra za određenu oblast, uz bližu oznaku odsjeka ili smjera,
- Završetkom trećeg ciklusa stiče se akademska titula i naučno zvanje Doktor nauka ili Doktor umjetnosti sa naznakom naučne, odnosno umjetničke oblasti.

Prema odredbama člana 56. stav (1) Okvirnog zakona lica koja su stekla određena naučna i stručna zvanja zadržavaju pravo njihovog korištenja u skladu s propisima prema kojima su ih stekli. Također, lica iz stava (1) ovog člana mogu tražiti od visokoškolske ustanove na kojoj su stekli ta zvanja da im u postupku i pod uslovima predviđenim statutom visokoškolske ustanove izda dokument (potvrdu ili diplomu) o ekvivalenciji prije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivima. Lica iz stava (1) ovog člana imaju pravo i na izdavanje dodatka diplomi. U odnosu na navedeno, prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, dokumenti o ekvivalenciji prije stečenog akademskog obrazovanja još se ne izdaju na prostoru Unsko-sanskog kantona, uključujući i dodatak diplomi, međutim u procesu je izrada podzakonskog akta po ovom osnovu.

2.2. Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Posavskog kantona

U cilju izrade predmetne Informacije, ista lista pitanja (prilog) dostavljena je svim ministarstvima obrazovanja, pa tako i Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i športa Posavskog kantona. U odnosu na priložena, kao i druga važna pitanja i aktivnosti, vezane za izvršenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, od strane nadležnog ministarstva obrazovanja informisani smo da je Zakon o visokom obrazovanju Posavskog kantona, usvojen 2010. godine, („Narodne novine Županije Posavske“, broj 1/10) usaglašen s odredbama Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, te da je Posavki kanton jedan od suosnivača Sveučilišta u Mostaru, na čijem području se izvode samo dislocirani studiji pomenutog sveučilišta.

2.3. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona

Po osnovu zaključka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, usvojenog na 9. sjednici održanoj 02.06.2015. godine, u povodu razmatranja Informacije o izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (2014), kojim se od nadležnih obrazovnih vlasti očekuje da u što kraćem roku poduzmu neophodne radnje s ciljem izmjena odredaba vlastitih zakona koje su u suprotnosti s Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini i njihovo usaglašavanje sa istim, od Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona zatraženo je očitovanje u odnosu na neusklađenosti Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona po pitanju minimalnih uslova za izbor u naučnonastavna zvanja, prestanka statusa studenta, donošenja statuta i izbora rektora javne visokoškolske ustanove, koje je samo Ministarstvo istaklo prilikom izrade Informacije (2014). Međutim, Ministarstvo u svom odgovoru nije se osvrnulo na izvršenje navedenog zaključka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, već isključivo na dodatna pitanja u vezi izvršenja Okvirnog zakona, kako slijedi.

Imajući u vidu značaj visokog obrazovanja, i principe utvrđene Okvirnim zakonom u članu 4. stav (2), polazeći od akademskih sloboda, akademske samouprave i autonomije univerziteta,

pa sve do interakcije sa društvenom zajednicom i obaveze univerziteta da razvija društvenu odgovornost studenata i drugih članova akademske zajednice, u članu 5. Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 08/08, 11/09, 12/09, 13/12, 16/13 i 07/14), nalazimo i dodatne principe kao što su; učešće studenata u upravljanju i odlučivanju, posebno u vezi sa pitanjima koja su od značaja za kvalitet nastave; ravnopravnost visokoškolskih ustanova bez obzira na oblik svojine odnosno na to ko je osnivač; afirmacija konkurencije obrazovnih i istraživačkih usluga radi povećanja kvaliteta i efikasnosti visokoškolskog sistema, te obezbjeđivanje kvaliteta i efikasnosti studiranja. Iz čega proizilazi da su odredbe člana 4. stav (2) Okvirnog zakona inkorporirane u Zakon o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona.

Zakonom o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona utvrđeno je da: „pravo na visoko obrazovanje imaju sva lica koja ispunjavaju uslove stručne spreme propisane Okvirnim zakonom u Bosni i Hercegovini, bez obzira na rasu, boju kože, pol, seksualnu orijentaciju, etničko, nacionalno ili socijalno porijeklo, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, vezu s nekom nacionalnom zajednicom, status stečen rođenjem, fizički ili drugi nedostatak, imovinsko stanje, rođenje, starosnu dob ili neki drugi status (član 10. stav (1)).

U skladu s navedenim, Statutom Univerziteta u Tuzli definisano je da: „Pristup visokom obrazovanju, koje je djelatnost Univerziteta, neće biti ograničen, direktno ili indirektno po bilo kom stvarnom ili pretpostavljenom osnovu kao što su pol, rasa, seksualna orijentacija, fizički ili drugi nedostatak, bračno stanje, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje, godine starosti ili neki drugi status (član 7. stav (1)). Iz čega proizilazi da su odredbe člana 7. Okvirnog zakona, u kontekstu ljudskih prava, inkorporirane u Zakon o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona i Statut Univerziteta u Tuzli.

Na osnovu Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona, Ministarstvo obrazovanja je donijelo sljedeća podzakonska akta, kojima se uređuju postupci licenciranja i akreditacije visokoškolskih institucija, kao i studijskih programa:

- Pravilnik o postupku licenciranja studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija visokoškolskih ustanova na području Tuzlanskog kantona, broj: 10/1-38-010461/14 od 05.05.2014.godine, („Službene Novine Tuzlanskog Kantona“, broj 7/14);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o postupku licenciranja studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija visokoškolskih ustanova na području Tuzlanskog kantona, broj: 10/1-02-018378/15 od 10.8.2015.godine;
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o postupku akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa, broj: 10/1-38-015373/14 od 26.06.2014.godine. („Službene Novine Tuzlanskog Kantona“, broj 9/14);
- Odluka o utvrđivanju troškova u postupku institucionalne akreditacije i akreditacije studijskih programa broj: 10/1-14-017005/14 od 21.07.2014.godine. („Službene Novine Tuzlanskog Kantona“, broj 12/14).

Na području Tuzlanskog kantona djeluju četiri licencirane visokoškolske ustanove i jedno odjeljenje visoke škole i to:

1. Univerzitet u Tuzli;
2. Američki Univerzitet u Bosni i Hercegovini;
3. Visoka škola za savremeno poslovanje i informacione tehnologije i tržišne komunikacije „Internacionalna poslovno-informaciona akademija“ Tuzla;
4. Odjeljenje visoke škole računarstva eMPIRICA u Tuzli i
5. Visoka škola „Centar za multidisciplinarne studije“ u Tuzli.

U odnosu na navedene visokoškolske ustanove na području Tuzlanskog kantona, do danas je akreditovan samo Univerzitet u Tuzli (Rješenje za upis u Državni registar akreditovanih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini, broj: 05-33-1-583-11/14 od 19.05.2015. godine).

Za Američki Univerzitet u Bosni i Hercegovini, je procedura institucionalne akreditacije visokoškolske ustanove u toku, doneseno je Rješenje o imenovanju Komisije domaćih i međunarodnih stručnjaka za ocjenjivanje i reviziju kvaliteta i davanje preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova, broj: 05-33-1-35-2/15 od 24.02. 2015. godine od strane Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta. Komisija je 23. i 24.04. 2015. godine, izvršila posjetu navedenoj visokoškolskoj ustanovi, u okviru eksterne evaluacije, i trenutno je u fazi izrade Izvještaja o eksternoj evaluaciji.

U odnosu na odredbe člana 19. Okvirnog zakona, vezane za puni pravni subjektivitet licencirane javne visokoškolske ustanove, bilo univerziteta ili visoke škole, prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, Zakonom o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona utvrđeno je da:

- Visokoškolska ustanova stiče imovinu, upravlja njome i koristi je u skladu sa zakonom (član 13. stav (1));
- Visokoškolske ustanove imaju pravo izabrati nastavno, saradničko i drugo osoblje čiji je angažman povezan sa djelatnošću visokog obrazovanja (član 7. tačka c));
- ... visokoškolske ustanove samostalno uređuju svoj rad (član 7. tačka h));
- Senat utvrđuje upisne kvote i donosi odluku o visini školarine koju plaćaju studenti javne visokoškolske ustanove, uz prethodnu saglasnost Vlade Kantona (član 139. stav (5));
- Prihodi javne visokoškolske ustanove koji su kao takvi definsani posebnim propisima raspodjeljuju se na način i u rokovima utvrđenim posebnim propisima, statutom i usvojenim finansijskim planom javne visokoškolske ustanove (član 141.).

U skladu sa članom 115. stav (1) Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona visoko obrazovanje organizuje se u tri ciklusa. Treći ciklus vodi do akademskog zvanja doktora ili ekvivalenta, traje tri godine, i vrednuje se sa 180 ECTS bodova. Prema članu 203. stav (1) Statuta Univerziteta u Tuzli, na Univerzitetu, odnosno fakultetima/Akademiji dramskih umjetnosti, organizuje se studij trećeg ciklusa – doktorski studij, pod uslovom da su odobreni studijski programi za treći ciklus studija.

Na Univerzitetu u Tuzli, prema Izvještaju o radu i poslovanju Univerziteta u Tuzli za 2014. godinu, ukupan broj upisanih studenata na prvi ciklusu studija iznosio je 1.071, a na treći ciklus 92 studenta.

Prema odredbama člana 53. stav (3) Okvirnog zakona, stepen prvog ciklusa i drugi programi koji vode do diplome koje nudi javna visokoškolska ustanova ustrojeni su fleksibilno, tako da omogućće ulazak i izlazak u odgovarajućim fazama, s dodjelom kreditnih bodova i/ili kvalifikacija, zavisno od napretka koji je student ostvario. Studenti Univerziteta u Tuzli mogu preći sa jednog na drugi studijski program, na način i pod uslovima utvrđenim opštim aktom Univerziteta. Naime, Senat Univerziteta je utvrdio Listu srodnih studijskih programa za prelaz sa jednog na drugi studijski program. Studenti Univerziteta, bez ograničenja mogu preći na drugi univerzitet u zemlji i inostranstvu na način što podnesu zahtjev za ispis, u takvom slučaju student može još jednom podnijeti zahtjev za ponovni prelazak na Univerzitet u Tuzli. Student može u okviru mobilnosti boraviti na drugom univerzitetu najduže jednu akademsku godinu, pri čemu mu se priznaju ostvareni ECTS bodovi.

U skladu sa članom 116. stav (1) Zakona o visokom obrazovanju „Završetkom određenog ciklusa studija stiče se pravo na akademsku titulu odnosno stručno zvanje u određenoj oblasti, u skladu sa Okvirnim zakonom i Pravilnikom o korišćenju akademskih titula te sticanju naučnih i stručnih zvanja. Pravilnik o korišćenju akademskih titula i sticanju naučnih i stručnih zvanja na visokoškolskim ustanovama u Tuzlanskom Kantonu broj: 10/1-38-20673-1/11 usvojen je 24.10. 2011.godine („Službene Novine Tuzlanskog Kantona“, broj 14/11).

U odnosu na način i uslove pod kojim statuti visokoškolskih ustanova na području Tuzlanskog Kantona predviđaju izdavanje dokumenata o ekvivalenciji prije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivom, iz Ministarstva navode da Statut Univerziteta u Tuzli utvrđuje proceduru izdavanja diploma, priznavanje inostranih diploma, ali ne i način i uslove izdavanja ekvivalencije ranije stečenog akademskog naziva sa novim akademskim nazivom.

Neophodno je takođe napomenuti da su doneseni novi Standardi i normativi visokog obrazovanja Tuzlanskog kantona broj: 02/1-38-16040/15 od 23.06.2015.godine, koji su objavljeni u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“, broj 8/15), a osnovni razlog za pristupanje donošenju novih Standarda i normativa visokog obrazovanja jeste ujednačavanje propisa iz oblasti visokog obrazovanja na području Bosne i Hercegovine.

2.4. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona

Po osnovu zaključka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, usvojenog na 9. sjednici održanoj 02.06.2015. godine, u povodu razmatranja Informacije o izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (2014), kojim se od nadležnih obrazovnih vlasti očekuje da u što kraćem roku poduzmu neophodne radnje s ciljem izmjena odredaba vlastitih zakona koje su u suprotnosti s Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini i njihovo usaglašavanje sa istim, od Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona zatraženo je očitovanje u odnosu na neusklađenosti Zakona o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona po pitanju donošenja statuta, izbora rektora i direktora javne visokoškolske ustanove, koje je samo Ministarstvo istaklo prilikom izrade Informacije (2014).

Iz nadležnog Ministarstva ne navode da su poduzimane radnje na usklađivanju Zakona o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 6/09) sa Okvirnim zakonom po navednim pitanjima. Tako statut visokoškolske ustanove na području ovog kantona i dalje donosi upravni odbor uz prethodnu saglasnost osnivača, suprotno odredbi Okvirnog zakona prema kojoj statut donosi senat uz prethodno pribavljeno mišljenje upravnog odbora visokoškolske ustanove (član 12. stav (2) Okvirnog zakona).

Iz Ministarstva dalje naglašavaju da s obzirom na činjenicu da je Vlada Zeničko-dobojskog kantona ujedno predstavnik Osnivača jedine javne visokoškolske ustanove u Zeničko-dobojskom kantonu, ista u tom svojstvu putem Upravnog odbora, kao tijela Univerziteta u Zenici učestvuje u proceduri donošenja Statuta. Sastav Upravnog odbora je izbalansiran sa predstavnicima osnivača i visokoškolske ustanove, a Vlada i Skupština razmatraju godišnji izvještaj o radu i poslovanju Univerziteta u Zenici upravo putem objedinjenog izvještaja rektora i predsjednika Upravnog odbora. S tim u vezi, podsjećaju i na činjenicu da je prema Okvirnom zakonu i Zakonu o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona rektor za

akademska pitanja odgovoran Senatu visokoškolske ustanove, a za poslovanje u finansijskom aspektu Upravnom odboru. Dakle, kako se statutom rješavaju sva pitanja vezana za rad i aktivnosti, u ovom slučaju javne visokoškolske ustanove, u Ministarstvu za obrazovanje, nauku, kulturu i sport su stajališta da se ovlaštenom predstavniku osnivača, Vladi Zeničko-dobojskog kantona, treba omogućiti učešće u proceduri donošenja Statuta Univerziteta u Zenici na način da ista daje prethodnu saglasnost.

Okvirnim zakonom u članu 18., između ostalog, je utvrđeno da rektora javnog univerziteta, kao i direktora javne visoke škole bira senat na osnovu javnog konkursa. Međutim, Zakon o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona u članu 55. propisuje da rektora javnog univerziteta, kao i direktora javne visoke škole bira senat na osnovu javnog konkursa uz saglasnost osnivača. Prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, odredbe Zakona o visokom obrazovanju koje se odnose na način izbora, mandat i nadležnosti rektora visokoškolske ustanove i direktora visoke škole usklađene su s Okvirnim Zakonom, uz napomenu da osnivač, u skladu sa Uredbom sa zakonskom snagom o ustanovama daje saglasnost na izbor rektora i direktora javne visokoškolske ustanove.

Odredbe Okvirnog zakona u smislu utvrđenih ciljeva i značaja visokog obrazovanja (čl. 3. i 4.), te poštivanja ljudskih prava (čl. 7. i 25.), prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, inkorporirane su u Zakon o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona.

Visokoškolska ustanova može početi da radi i obavlja svoju djelatnost nakon dobijanja licence, odnosno dozvole za rad koju izdaje Ministarstvo i kojom se visokoškolskoj ustanovi dozvoljava pružanje usluga visokog obrazovanja, nakon čega se nameće obaveza periodične provjere organizacije rada, raspoloživih prostornih, materijalno-tehničkih i kadrovskih resursa, kvaliteta obrazovnog procesa, studijskih programa kojima raspolaže, odnosno koje pruža i dodjeljuje visokoškolska ustanova, tj. akreditacije. Akreditacija visokoškolskih ustanova na području Zeničko-dobojskog kantona vrši se u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i Pravilnika o akreditaciji visokoškolskih ustanova na području Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, br. 4/12, 13/13 i 4/15).

Javna ustanova Univerzitet u Zenici, kao jedina visokoškolska ustanova u nadležnosti Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport na području Zeničko-dobojskog kantona, upisana je u Državni registar akreditovanih visokoškolskih ustanova Rješenjem broj: 05-33-1-16/12 od 16.09.2014. godine.

Ovlaštenja javnih visokoškolskih ustanova, u smislu punog pravnog subjektiviteta, utvrđena u članu 19. Okvirnog zakona, prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, inkorporirana su u Zakon o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona.

Kako je predviđeno Okvirnim zakonom, s ciljem promocije i osiguranja integracije akademskog, finansijskog i prostornog planiranja i razvoja ustanove, Univerzitet u Zenici je u potpunosti integrisan.

Organizacija visokog obrazovanja u tri ciklusa, te uvođenje evropskog sistema prenosa bodova definisani su Zakonom o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona na način kako to predviđa Okvirni zakona. Prvi i drugi ciklusa studija realizuju se na području Zeničko-dobojskog kantona od donošenja Zakona o visokom obrazovanju, međutim treći ciklus studija se trenutno realizuje samo na Pravnom fakultetu Univerziteta u Zenici, a

osnovni problemi sa kojim se suočavaju pri realizaciji istog je to što treći ciklus nije dovoljno prepoznat od strane kandidata i privrednih subjekata, kao i cijeni studija.

Evropski sistem prenosa bodova (ECTS) se uglavnom dosljedno primjenjuje, mišljenja su u Ministarstvu. Jedna od poteškoća nastaje prilikom prelaska studenata sa drugih visokoškolskih ustanova ili odlaska studenata sa Univerziteta u Zenici zbog različitih koncepata prvog ciklusa studija (3+2 ili 4+1), te razlike u nastavnim planovima i programima.

Zakon o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona definiše da se završetkom određenog ciklusa studija stiče pravo na akademsku titulu, odnosno stručno zvanje u određenoj oblasti, u skladu sa Okvirnim zakonom i Pravilnikom o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja. Tako se na Univerzitetu u Zenici nakon prvog ciklusa studija stiče zvanje diplomirani (inženjer, pravnik, ekonomista, medicinska sestra/tehničar, socijani pedagog, kulturolog, socijani pedagog), kao i profesor (razredne nastave, matematike i informatike, engleskog jezika i književnosti, njemačkog jezika i književnosti, turskog jezika i književnosti, BHS jezika i književnosti, islamske vjeronauke, arapskog jezika i književnosti, predškolskog odgoja i obrazovanja), nakon drugog ciklusa magistar, a nakon trećeg ciklusa doktor nauka.

Prema odredbama člana 56. Okvirnog zakona lica koja su stekla određena naučna i stručna zvanja zadržavaju pravo njihovog korištenja u skladu s propisima prema kojima su ih stekli, ista imaju pravo na izdavanje dokumenta (potvrde ili diplome) o ekvivalenciji prije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivima, kao i dodatka diplomu. Doktorati nauka stečeni prema propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu ovog zakona istovrsni su s doktoratima nauka stečenim prema ovom zakonu, te lica koja su ih stekla imaju ista prava kao i lica koja su doktorat nauka stekla prema ovom zakonu.

Navedene odredbe Okvirnog zakona, u odnosu na stečena naučna i stručna zvanja inkorporirana su u Zakon o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona, izuzev u dijelu odredbe iz stava (2) prema kojoj lica iz stava (1) ovog člana imaju pravo i na izdavanje dodatka diplomu. Stoga, izuzeto pravo nije prepoznato ni Statutom Univerziteta u Zenici.

2.5. Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde

U cilju izrade predmetne Informacije, ista lista pitanja (prilog) dostavljena je svim ministarstvima obrazovanja, pa tako i Ministarstvu za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde. U odnosu na priložena, kao i druga važna pitanja i aktivnosti, vezane za izvršenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, od strane nadležnog ministarstva obrazovanja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde informisani smo da je Zakon o visokom obrazovanju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, br. 2/10 i 12/14) u potpunosti usklađen s Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, pa tako i odredbe u vezi principa visokog obrazovanja, prava na visoko obrazovanje, autonomije visokoškolske ustanove, organizacije visokog obrazovanja u tri ciklusa, itd.

Na području Bosansko-podrinjskog kantona djeluje jedna visokoškolska ustanova i to Internacionalni univerzitet Goražde.

2.6. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona

Djelatnost visokog obrazovanja je od posebnoga društvenog interesa i dio je međunarodnog, a naročito evropskog obrazovnog, naučnog, odnosno umjetničkog prostora.

Zakonom o visokom obrazovanju Srednjobosanskog kantona („Službene novine Srednjobosanskog kantona“, broj 04/13) uređuje se sistem, uslovi i način obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja i finansiranje, te način osiguranja kvaliteta u području visokog obrazovanja, kao i ostala pitanja značajna za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja na području ovog kantona.

Principi visokog obrazovanja utvrđeni Okvirnim zakonom u članu 4. stav (2), prema tvrdnji Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona inkorporirani su u Zakon o visokom obrazovanju Srednjobosanskog kantona. Polazeći od akademskih sloboda, akademske samouprave i autonomije univerziteta, pa sve do koncepta cjeloživotnog obrazovanja, te interakcije sa društvenom zajednicom i obaveze univerziteta da razvija društvenu odgovornost studenata i drugih članova akademske zajednice, u članu 5. Zakona o visokom obrazovanju Srednjobosanskog kantona, nalazimo i dodatne principe kao što su; učešće studenata u upravljanju i odlučivanju, naročito u vezi sa pitanjima koja su značajna za kvalitet nastave; ravnopravnost visokoškolskih ustanova bez obzira na oblik vlasništva, odnosno na to ko je osnivač; afirmacija konkurencije obrazovnih i istraživačkih usluga radi povećanja kvaliteta i djelotvornosti visokoškolskog sistema, te osiguranje kvaliteta i djelotvornosti studiranja.

U skladu s odredbama Okvirnog zakona iz člana 7., visokom obrazovanju kojim se bave licencirane visokoškolske ustanove u Bosni i Hercegovini pristup neće biti ograničen, direktno ili indirektno, prema bilo kojoj stvarnoj ili pretpostavljenoj osnovi, a iz Ministarstva navodne da su pomenute odredbe inkorporirane u Kantonalni Zakon o visokom obrazovanju.

U smislu poštivanja ljudskih prava kroz visoko obrazovanje, od nadležnih obrazovne vlasti, pa tako i Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona zatraženo je očitovanje i po osnovu odredbi člana 25., Okvirnog zakona, prema kojem statut svake javne visokoškolske ustanove i osnovni dokument svake privatne visokoškolske ustanove, kao uslov za akreditaciju, sadrži i odredbe koje štite osoblje od diskriminacije prema bilo kojem osnovu. Nadležno ministarstvo nije se očitovalo po osnovu navedene odredbe, izuzev tvrdnje da po pitanju provedbe ljudskih prava na visokoškolskim ustanovama na području Srednjobosanskog kantona do danas nisu imali ni jednu primjedbu ili žalbu.

Na području Srednjobosanskog kantona djeluju četiri visokoškolske ustanove: Univerzitet Travnik u Travniku; Sveučilište/ Univerzitet „Vitez“ u Vitezu; Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku i Visoka škola „CEPS- Centar za poslovne studije“ sa sjedištem u Kiseljaku. Nadležno ministarstvo je na osnovu Kantonalnog zakonom o visokom obrazovanju, član 159., pomenutim visokoškolskim ustanovama izdalo privremenu akreditaciju do 22. marta 2015. godine.

U skladu sa Pravilnikom o postupku akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa („Službene novine Srednjobosanskog kantona“, broj 6/14) sve četiri visokoškolske ustanove provele su harmonizaciju dokumenata i procedura, završile samoevaluaciju, te samoevaluacijske izvještaje dostavile Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona i Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta, uz podnošenje zahtjeva za akreditaciju. Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje

kvaliteta je 28.07.2015. godine Ministarstvu dostavila rješenja o imenovanju komisije domaćih i međunarodnih stručnjaka za ocjenu i reviziju kvaliteta i davanje preporuka o akreditaciji pomenutih visokoškolskih ustanova.

Institucionalna akreditacija četiri visokoškolske ustanove na području Srednjobosanskog kantona trebala je započeti 01.10. 2015. godine, a prema procjeni nadležnog Ministarstva ista je trebala biti okončana do kraja oktobra. Međutim, do okončanja izrade ove informacije (početak mjeseca novembra), sve četiri visokoškolske ustanove nalazile su se na listi visokoškolskih ustanova u postupku akreditacije (izvor: službena web stranica Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta: http://www.hea.gov.ba/akreditacija_vsu/U-Postupku.aspx).

Odredbe člana 19. Okvirnog zakona, vezane za puni pravni subjektivitet licencirane javne visokoškolske ustanove, bilo univerziteta ili visoke škole, prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, razrađene su u Zakonu o visokom obrazovanju Srednjobosanskog kantona na način da je:

- članom 7. razrađena autonomija visokoškolskih ustanova u smislu izbora upravnih i rukovodećih tijela, izbora nastavnog i drugog osoblja, zapošljavanja osoblja i sl.
- članom 13. razrađen je pravni subjektivitet, imovina i ovlasti, u smislu da visokoškolska ustanova raspolaže i upravlja zemljištem i zgradama koje su u njenom vlasništvu, za ubiranje školarina, za sklapanje ugovornih odnosa sa privrednim subjektima, za sklapanje sporazuma sa drugim visokoškolskim ustanovama, visokoškolska ustanova samostalno upravlja fondacijama i sl.
- članovima od 144.-146. razrađen je način finansiranja i prihodi visokoškolskih ustanova, na način da se sredstva stiču od: osnivača, fondova, donacija, oporuka, darova, školarina, autorskih prava, patenata, intelektualnih usluga i sl., te da se iz navedenih sredstava osiguravaju plaće, oprema za rad, materijalni troškovi i investicijsko održavanje, razvoj ustanove i naučno-nastavnog rada, ovlaštene osobe za rukovanje raspoloživim sredstvima, itd.)

Prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, sve visokoškolske ustanove koje djeluju na području Srednjobosanskog kantona su od početka registracije poštivale Bolonjski proces i član 60. Okvirnog zakona o visokom obrazovanju, te kao integrisane upisivane u Registar visokoškolskih ustanova Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona.

Članom 122. Zakona o visokom obrazovanju Srednjobosanskog kantona utvrđena je organizacija visokog obrazovanja u tri ciklusa, tako da treći ciklus obrazovanja ili doktorski studij, vodi do akademskog zvanja doktor nauka ili ekvivalent, traje tri godine i vrednuje se sa 180 ECTS bodova. Iz Ministarstva ističu da do sada nisu imali problema sa horizontalnom ili vertikalnom prohodnošću studenata sa visokoškolskih ustanova Srednjobosanskog kantona, dok je pri realizaciji trećeg ciklusa bilo nekoliko slučajeva nepoštivanja procedura i nedostatan broj dokumenata, kao i pokušaj skraćivanja procedure do sticanja akademske titule doktora nauka. Pored tvrdnje iz nadležnog Ministarstva da su navedeni propusti inspeksijski riješeni, nije naveden i sam način rješavanja.

Članom 122. Zakona o visokom obrazovanju Srednjobosanskog kantona određeno je da se završetkom prvog ciklusa stiče akademsko zvanje završenoga dodiplomskoga studija (the degree of Bachelor) ili ekvivalent, završetkom drugog ciklusa akademsko zvanje magistar određene oblasti ili ekvivalent, dok se završetkom trećeg ciklusa stiče akademsko zvanje

doktor (nauka) ili ekvivalent. Članom 123. navedenog zakona utvrđeno je da Ministarstvo obrazovanja Srednjobosanskog kantona donosi Pravilnik o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja, što je u postupku.

Prema tvrdnji Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona sve visokoškolske ustanove iz njihove nadležnosti registrovane su u skladu sa Okvirnim zakonom i dugim kantonalnim propisima. Do donošenja podzakonskog akta Pravilnika o sadržaju diplome i dodatka diplomu, visokoškolske ustanove Srednjobosanskog kantona se konsultuju sa Ministarstvom obrazovanja i dostavljaju uzorke obrazovnih isprava s ciljem dobijanja saglasnosti na iste.

2.7. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona

U cilju izrade predmetne Informacije, ista lista pitanja o izvršenju Okvirnog zakona (prilog) dostavljena je svim ministarstvima obrazovanja, uključujući i Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona, međutim ovo ministarstvo i nakon više urgencija nije dostavalo tražene odgovore.

2.8. Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona

Zakon o visokom obrazovanju Zapadnohercegovačkog kantona („Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke“, broj 10/09), prema mišljenju Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona usklađen je sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini u smislu utvrđenih ciljeva i značaja visokog obrazovanja.

Poštivanje ljudskih prava zagarantovano je Zakonom o visokom obrazovanju u načelima iz član 4., s tim da se ne navode pojedinačni oblici diskriminacije već se općenito propisuje zaštita ljudskih prava, čime je isključen svaki oblik diskriminacije.

Na osnovu Zakona o visokom obrazovanju, donesen je Pravilnik o postupku akreditacije visokoškolskih ustanova u Zapadnohercegovačkom kantonu.

Pravni subjektivitet i institucionalna automija zakonski je zagarantovana.

Članom 124. Zakona o visokom obrazovanju Zapadnohercegovačkog kantona utvrđena je odrganizacija visokog obrazovanja u tri ciklusa, na način da:

a) Prvi ciklus ili dodiplomski studij odnosno preddiplomski studij vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskog studija prvostupnik (the degree of Bachelor) ili ekvivalenta, stečenog nakon najmanje tri i najviše četiri godine redovitog studija nakon sticanja svjedočanstva o završenoj srednjoj školi, koji se vrednuje s najmanje 180 odnosno 240 ECTS bodova;

b) Drugi ciklus ili diplomski studij vodi do akademskog zvanja magistra struke ili ekvivalenta, stečenog nakon završenog dodiplomskog studija i traje jednu ili dvije godine, a vrednuje se sa 60 odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da u zbiru s prvim ciklusom nosi 300 ECTS bodova.

c) Treći ciklus ili doktorski studij vodi do akademskog zvanja doktora (nauka) ili ekvivalenta, traje tri godine i vrednuje se sa 180 ECTS bodova i to tako da u zbiru s prva dva ciklusa nosi 480 ECTS bodova.

Iako je u članu 56. st. (1) i (2) Okvirnog zakona o visokom obrazovanju utvrđeno da lica koja su stekla određena naučna i stručna zvanja zadržavaju pravo njihovog korištenja u skladu s propisima prema kojima su ih stekli, ali i da imaju pravo na izdavanje dodatka diplomi, iz Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona ističu da osobe koje su stekle određena naučna i stručna zvanja prema propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu Okvirnog zakona nemaju pravo na izdavanje dodatka diplomi.

O detaljnijem provođenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju iz Ministarstva nisu mogli dati više informacija iz razloga što u Zapadnohercegovačkom kantonu nema visokoškolskih ustanova.

2.9. Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo

Zakonom o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 42/13-Prečišćeni tekst i 13/15) uređuje se: obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja; opća pitanja u vezi sa osnivanjem, organizacijom, finansiranjem, upravljanjem i rukovođenjem visokoškolskim ustanovama; djelatnost i uslovi za obavljanje djelatnosti u oblasti visokog obrazovanja; prava i obaveze nadležnih organa u oblasti visokog obrazovanja; način osiguranja kvaliteta u oblasti visokog obrazovanja; organizacija studija, prava i obaveze studenata, uslovi za sticanje diploma i drugih javnih isprava; statusna pitanja akademskog osoblja, kao i naučni i umjetnički razvoj i druga pitanja od značaja za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja na području Kantona Sarajevo.

Na području Kantona Sarajevo visokoškolska ustanova vrši djelatnost na načelima akademske autonomije i akademskih sloboda, a u skladu sa ustavom i zakonom.

Akademska autonomija visokoškolske ustanove ogleda se naročito u:

- a) slobodi nastavnog, naučnonastavnog, umjetničkog, umjetničkonastavnog, naučnoistraživačkog rada i stvaralaštva;
- b) utvrđivanju, samostalnom primjenjivanju i razvijanju obrazovnih, naučnih, umjetničkih i stručnih programa i istraživačkih projekata;
- c) izboru akademskog osoblja, naučnih radnika, rukovodnih lica i drugog osoblja čiji je angažman povezan sa djelatnošću visokog obrazovanja;
- d) odlučivanju o kriterijama za utvrđivanje redoslijeda prijema kandidata za upis u prvu studijsku godinu za sva tri ciklusa studija na visokoškolskoj ustanovi;
- e) utvrđivanju pravila studiranja;
- f) samostalnom uređenju djelatnosti u okviru postojeće unutrašnje organizacije, u skladu sa zakonom;
- g) uspostavljanju i razvijanju saradnje sa drugim visokoškolskim ustanovama i institucijama u zemlji i svijetu, u okviru registrirane djelatnosti.

Akademska sloboda na visokoškolskoj ustanovi na području Kantona Sarajevo je pravo akademskog osoblja i studenata na slobodu mišljenja, izražavanja i djelovanja u pogledu načina držanja nastave, iznošenja naučnih hipoteza i naučnih činjenica, bez opasnosti od sankcija, a pod uslovom da vrše svoju akademsku djelatnost u skladu sa ustavom i zakonom, ne ugrožavajući ljudska prava i slobode drugih subjekata akademske odnosno društvene

zajednice u cjelini. Akademska autonomija i akademske slobode uključuju i odgovornost akademske zajednice prema društvenoj zajednici u kojoj djeluju (član 5.).

Djelatnost visokog obrazovanja na području Kantona Sarajevo usmjerena je ka punom razvoju ljudske ličnosti, poštivanju ljudskih prava, građanskih i drugih demokratskih, akademskih, zakonskih i ustavnih načela i sloboda. Na akreditiranoj i licenciranoj visokoškolskoj ustanovi ne može se ograničiti pristup visokom obrazovanju, direktno ili indirektno, prema bilo kojoj stvarnoj ili pretpostavljenoj osnovi suprotnoj ustavu, zakonima i međunarodnom pravu, kao što su spol, rasa, seksualna orijentacija, fizički ili drugi nedostatak, bračno stanje, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, veza s nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje ili prema nekom drugom statusu.

Obaveza svih tijela upravljanja, rukovođenja, nadzora, stručnih i drugih tijela na visokoškolskoj ustanovi je da u postupku izbora i imenovanja obezbijede odgovarajuću spolnu i nacionalnu zastupljenost uz obavezu preduzimanja svih potrebnih aktivnosti, u okviru utvrđenih nadležnosti, s ciljem sprečavanja vršenja diskriminacije članova akademske zajednice, kao i osiguranja njihovog akademskog napredovanja, te ravnopravnog sudjelovanja u realizaciji nastavnog, naučnonastavnog, umjetničkog, umjetniçonastavnog, naučnoistraživačkog rada i stvaralaštva na sva tri ciklusa studija, kao i u postupku angažmana na drugim organizacionim jedinicama (član 7.).

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo donijelo je Pravilnik o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa.

Odluka o utvrđivanju troškova postupka institucionalne akreditacije i akreditacije studijskih programa donijela je Vlada Kantona Sarajevo.

Licencirane visokoškolske ustanove na području Kantona Sarajevo su:

1) UNIVERZITET U SARAJEVU u čijem sastavu su sljedeće organizacione jedinice:

1. Akademija likovnih umjetnosti;
2. Akademija scenskih umjetnosti;
3. Arhitektonski fakultet;
4. Ekonomski fakultet;
5. Elektrotehnički fakultet;
6. Fakultet sporta i tjelesnog odgoja;
7. Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije;
8. Fakultet političkih nauka;
9. Fakultet islamskih nauka
10. Farmaceutski fakultet;
11. Fakultet za saobraćaj i komunikacije;
12. Fakultet zdravstvenih studija;
13. Filozofski fakultet;
14. Građevinski fakultet;
15. Katolički bogoslovni fakultet
16. Mašinski fakultet;
17. Medicinski fakultet;
18. Muzička akademija;
19. Poljoprivredno-prehrambeni fakultet;
20. Pravni fakultet;
21. Prirodno-matematički fakultet;

22. Pedagoški fakultet;
23. Stomatološki fakultet sa klinikama;
24. Šumarski fakultet;
25. Veterinarski fakultet;
26. Fakultet za upravu (pridružena članica Univerziteta u Sarajevu)
27. Institut za istoriju;
28. Institut za jezik;
29. Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava;
30. Orijentalni institut;
31. Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju.

2) UNIVERZITET SARAJEVSKA ŠKOLA ZA NAUKU I TEHNOLOGIJU – SARAJEVO SCHOOL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY u čijem sastavu su sljedeće organizacione jedinice:

1. Fakultet za kompjuterske nauke;
2. Fakultet za informacione sisteme;
3. Fakultet za ekonomiju;
4. Fakultet za političke nauke i međunarodne odnose;
5. Fakultet stranih jezika;
6. Fakultet za inženjerske nauke;
7. Sarajevska filmska akademija;
8. Medicinski fakultet.

3) INTERNACIONALNI BURČ UNIVERZITET - INTERNATIONAL BURCH UNIVERSITY u čijem sastavu su sljedeće organizacione jedinice:

1. Edukacijski fakultet;
2. Fakultet za ekonomiju i društvene nauke;
3. Fakultet za inženjering i informacijske studije.

4) INTERNACIONALNI UNIVERZITET U SARAJEVU – INTERNATIONAL UNIVERSITY OF SARAJEVO u čijem sastavu su sljedeće organizacione jedinice:

1. Fakultet umjetnosti i društvenih nauka;
2. Fakultet menadžemnta i javne uprave;
3. Fakultet prirodnih i tehničkih nauka.

5) AMERIČKA ŠKOLA ZA EKONOMIJU – AMERICAN SCHOOL OF ECONOMICS (visoka škola)

Akreditovane visokoškolske ustanove na području Kantona Sarajevo:

- 1) Univerzitet u Sarajevu (Rješenje, broj: 11-05-38-32838-5/14 od 18.09.2014. godine);
- 2) Univerzitet Sarajevska škola za nauku i tehnologiju (Rješenje, broj: 11-05-38-823-4/14 od 20.06.2014. godine);
- 3) Internacionalni Burč univerzitet (Rješenje, broj: 11-05-38-923-3/14 od 21.08.2014. godine);
- 4) Internacionalni univerzitet u Sarajevu (Rješenje, broj: 11-05-38-948-5/14 od 18.09.2014. godine).

Američka škola za ekonomiju je nadležnom Ministarstvu podnijela zahtjev za institucionalnu akreditaciju 03.08.2015. godine, međutim Ministarstvo je zatražilo dopunu dokumentacije po predmetnom zahtjevu.

Na području Kantona Sarajevo, univerzitet ima svojstvo pravnog lica, a svoju djelatnost ostvaruje preko svojih tijela i organizacionih jedinica definisanih zakonom i statutom univerziteta. Organizacione jedinice univerziteta nemaju svojstvo pravnog lica. Statutom univerziteta se uređuju pitanja prijenosa ovlaštenja sa univerziteta na organizacione jedinice u svim segmentima rada i odlučivanja, uključujući i zastupanje u pravnom prometu.

Visoka škola je samostalna visokoškolska ustanova koja je akreditovana i licencirana za dodjelu diploma i zvanja prvog ciklusa studija, sa ciljevima koji uključuju pripremu i obuku pojedinca za stručni, ekonomski i kulturni razvoj Bosne i Hercegovine i Kantona, promociju demokratskog, građanskog društva te postizanje visokih standarda nastave i visokog obrazovanja u skladu sa zakonom. Visoka škola realizuje najmanje jedan nastavni program iz jedne naučne ili umjetničke oblasti. Visoka škola ima svojstvo pravnog lica. Visokoškolska ustanova kao ustanova i student zaključuju ugovor o studiranju kojim se preciznije uređuju njihova međusobna prava i obaveze.

Visokoškolska ustanova, u skladu sa zakonom, statutom, drugim propisima i općim aktima, ima pravo i obavezu da:

- a) realizuje i unapređuje nastavni, naučnonastavni, umjetnički, umjetničkonastavni i naučnoistraživački rad u skladu sa strateškim interesima Bosne i Hercegovine i Kantona, i u skladu sa vrijednostima i mjerilima kvaliteta evropskog sistema visokog obrazovanja;
- b) utvrđuje plan razvoja;
- c) utvrđuje opće, stručne i fakultativne predmete;
- d) provodi aktivnosti na izradi i odbrani doktorskih disertacija i učestvuje u provođenju postupka za sticanje doktorata nauka;
- e) predlaže dodjeljivanje počasnih doktorata nauka i počasnih univerzitetskih zvanja;
- f) bira i opoziva članove svojih tijela;
- g) vrši nostrifikaciju i ekvivalenciju, odnosno priznavanje stranih visokoškolskih kvalifikacija posredstvom organizacionih jedinica, odnosno putem imenovanja posebne komisije, a u skladu sa ovim Zakonom;
- h) promovise domaću i međunarodnu saradnju sa visokoškolskim ustanovama u organizaciji nastavnog, naučnonastavnog, umjetničkog, umjetničkonastavnog, naučnoistraživačkog i stručnog rada te podstiče međunarodnu mobilnost studenata i akademskog osoblja;
- i) kontinuirano razvija sistem kontrole i osiguranja kvaliteta kako bi se obezbijedio visok stepen kvaliteta i postigli ciljevi djelatnosti visokog obrazovanja;
- j) u cilju realizovanja nastavnog, naučnonastavnog, umjetničkog, umjetničkonastavnog i naučnoistraživačkog rada, osniva institute, centre, zavode, katedre, laboratorije, galerije, scene i druge organizacione oblike, uz prethodno pribavljenu saglasnost osnivača;
- k) planira, utvrđuje, donosi, razvija i primjenjuje nastavne planove, nastavne programe i istraživačke projekte;
- l) predlaže kriterije za utvrđivanje redoslijeda prijema kandidata za upis na visokoškolsku ustanovu i vrši prijem i upis studenata i određuje metode provjere znanja;
- m) vrši izbor akademskog osoblja i drugih zaposlenika;
- n) organizuje i izvodi odgovarajuće forme naučnog, stručnog i umjetničkog usavršavanja akademskog osoblja;

- o) organizuje i realizuje izdavačku djelatnost, posebno izdavanje udžbenika i druge naučne i stručne literature;
- p) vodi brigu o materijalnim pitanjima akademskog osoblja i drugih zaposlenika na visokoškolskoj ustanovi;
- r) osigurava ostvarivanje svih studentskih prava utvrđenih ovim Zakonom i statutom;
- s) efikasno, ekonomično, transparentno i odgovorno upravlja imovinom i budžetom koji su joj na raspolaganju;
- t) ispoljava otvorenost prema javnosti, građanima i lokalnoj zajednici, promoviše poštivanje i afirmaciju ljudskih prava te razvija osjećaj društvene odgovornosti studenata, akademskog osoblja i drugih zaposlenika;
- u) vrši i druge poslove u skladu sa zakonom, statutom i drugim aktima.

Visokoškolska ustanova stiče imovinu, upravlja njome i koristi je u skladu sa zakonom. Nepokretnosti i druga imovina visokoškolske ustanove, obezbijedena od osnivača za osnivanje i rad visokoškolske ustanove, imovina je osnivača, ako aktom o osnivanju ustanove nije drugačije određeno. Imovina stečena obavljanjem registrirane djelatnosti visokoškolske ustanove, kao i imovina stečena na osnovu zavještanja i poklona ili na drugi zakonit način svojina je visokoškolske ustanove koja je tu imovinu stekla.

Na području Kantona Sarajevo visokoškolska ustanova može sticati prihod i iz:

- a) realizacije naučnoistraživačkog i umjetničkog rada;
- b) pružanja intelektualnih odnosno naučnih, stručnih i umjetničkih usluga;
- c) izdavačke djelatnosti;
- d) postupaka nostrifikacije i ekvivalencije javnih isprava;
- e) autorskih prava i patenata;
- f) donacija pravnih i fizičkih lica;
- g) legata, poklona i zavještanja;
- h) sredstava koje uplaćuju studenti na svim ciklusima studija za bilo koju vrstu obrazovnih, administrativnih i drugih usluga u skladu sa zakonom, statutom i drugim aktima visokoškolske ustanove;
- i) školarine za sve cikluse studija;
- j) djelatnosti njenih laboratorija, centara, instituta, podorganizacionih jedinica i drugih organizacionih struktura visokoškolske ustanove;
- k) dijagnostičke i druge stručne usluge za potrebe humanog i animalnog zdravstva;
- l) drugih izvora u skladu sa zakonom i registriranom djelatnošću visokoškolske ustanove.

Shodno odredbama Zakona o visokom obrazovanju na području Kantona Sarajevo, visokoškolske ustanove obavezane su bile uvesti treći ciklus studija najkasnije do početka studijske 2013./2014. godine. Studentu koji studira na nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi u Bosni i Hercegovini ili inostranstvu može se odobriti prelaz samo na isti ili srodan studijski program Univerziteta/organizacione jedinice. Prelaz odobrava dekan/direktor organizacione jedinice, a na osnovu odluke nastavno naučnog vijeća, na način i pod uslovima utvrđenim statutom i drugim općim aktima visokoškolske ustanove.

Završetkom svakog ciklusa studija stiče se pravo na određenu akademsku titulu, odnosno naučno i stručno zvanje, u skladu sa Pravilnikom o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja, saglasno Okvirnom zakonu, kao i druga prava u skladu sa posebnim propisima.

Akaderske titule, naučna i stručna zvanja koja se mogu sticati na visokoškolskim ustanovama na području Kantona Sarajevo sadržane se u Spisku akademskih titula, stručnih i naučnih zvanja koja se mogu sticati na visokoškolskim ustanovama na području Kantona Sarajevo.

Ministarstvo trenutno provodi intenzivne aktivnosti na donošenju novog Pravilnika o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja kao i Spiska akademskih titula, stručnih i naučnih zvanja koja se mogu sticati na visokoškolskim ustanovama na području Kantona Sarajevo. U okviru naprijed navedenih aktivnosti, Ministarstvo je već donijelo Pravilnik o sticanju i korištenju akademskih titula, stručnih i naučnih zvanja na području Kantona Sarajevo za studij medicine, veterine, stomatologije, farmacije i zdravstva kao i Spisak akademskih titula, stručnih i naučnih zvanja koja se mogu sticati na području Kantona Sarajevo za studij medicine, veterine, stomatologije, farmacije i zdravstva („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 52/14).

Lica koja su prije stupanja na snagu Zakona o visokom obrazovanju na području Kantona Sarajevo stekla akademsku titulu, odnosno naučno i stručno zvanje zadržavaju pravo njihovog korištenja u skladu sa propisima prema kojima su ove titule i zvanja stečeni. Ta lica mogu podnijeti zahtjev visokoškolskoj ustanovi odnosno organizacionoj jedinici na kojoj su stekli akademsku titulu, odnosno naučno i stručno zvanje da im u postupku i pod uslovima predviđenim zakonom i općim aktom visokoškolske ustanove izda uvjerenje o tome da ranije stečena akademska titula, odnosno naučno i stručno zvanje odgovara nekoj od akademskih titula, odnosno naučnih i stručnih zvanja u skladu sa Pravilnikom o korištenju akademskih titula, sticanju naučnih i stručnih zvanja.

Ministarstvo određuje visokoškolsku ustanovu koja odlučuje o zahtjevu izdavanje uvjerenje o tome da ranije stečena akademska titula, odnosno naučno i stručno zvanje odgovara nekoj od akademskih titula, odnosno naučnih i stručnih zvanja (u skladu sa Pravilnikom o korištenju akademskih titula, sticanju naučnih i stručnih zvanja) ukoliko visokoškolska ustanova na kojoj je stečena akademska titula, odnosno naučno i stručno zvanje ili njen pravni sljednik ne postoji.

2.10. Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i sporta Kanton 10

U Kantonu 10 nije registrovana nijedna visokoškolska ustanova, niti je i jedan zahtjev za osnivanjem visokoškolske ustanove podnesen Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10, a ovo Ministarstvo jedan je od suosnivača Sveučilišta u Mostaru.

Članom 4. Zakona o visokom obrazovanju u Kantonu 10 („Narodne novine Hercegbosanske županije“, broj 9/09), propisani su ciljevi i značaj visokoškolskog obrazovanja, a koji su usklađeni s članom 4. stav (2) Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

U vezi poštivanja ljudskih prava odredbe Okvirnog zakona u čl. 7. i 25., prema tvrdnji nadležnog Ministarstva, uvrštene su u Zakon o visokom obrazovanju Kantona 10.

Ministarstvo je u skladu s Zakonom o visokom obrazovanju donijelo Pravilnik o postupku akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa, broj: 06-01-02-316/13 od 07.02.2013. godine, Pravilnik o formi i sadržaju diplome i dodatka diplomi, broj: 06-01-02-158/10 od 22.01.2010. godine i Rješenje o privremenoj akreditaciji Sveučilišta u Mostaru, broj: 06-01-38-1163/09 od 18.05. 2009. godine.

U skladu s članom 12. Zakona o visokom obrazovanju javna visokoškolska ustanova ima ovlaštenja da raspolaže i upravlja zemljištem i zgradama koje su u njenom vlasništvu, u skladu s primjenjivim zakonima, prima i upravlja sredstvima iz bilo kojeg zakonitog izvora, određuje i ubire školarine i druge naknade u skladu s zakonom, upošljava osoblje, sklapa ugovore za robe i usluge, uspostavlja pravne odnose sa studentima, osniva komercijalna preduzeća za obrazovne i istraživačke svrhe, sklapa sporazume s drugim visokoškolskim institucijama u Bosni i Hercegovini i inostranstvu, sklapa ugovorne odnose s privrednim subjektima o javno-pravnom partnerstvu i druga ovlaštenja neophodna za rad ustanove.

Članom 127. Zakona o visokom obrazovanju regulisano je da se visoko obrazovanje u Kantonu 10 organizuje u tri ciklusa: prvi ciklus ili dodiplomski studij vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskog studija prvostupnik (the degree of Bachelor) ili ekvivalenta, stečenog nakon najmanje tri i najviše četiri godine redovnog studija nakon sticanja svjedočanstva o završenoj srednjoj školi, koji se vrednuje sa najmanje 180 odnosno 240 ECTS bodova; drugi ciklus ili diplomski studij vodi do akademskog zvanja magistra struke ili ekvivalenta, stečenog nakon završenog dodiplomskog studija, traje jednu ili dvije godine, a vrednuje se sa 60 odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da u zbiru s prvim ciklusom nosi 300 ECTS bodova, i treći ciklus ili doktorski studij vodi do akademskog zvanja doktora (nauka) ili ekvivalenta, traje tri godine i vrednuje se sa 180 ECTS bodova i to tako da u zbiru s prva dva ciklusa nosi 480 ECTS bodova.

Završetkom određenog ciklusa studija stiče se pravo na akademsku titulu u određenom području, a Ministarstvo je u skladu s članom 128. Zakona o visokom obrazovanju započelo izradu Pravilnika o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih naziva.

Također, u skladu s članom 161. Zakona o visokom obrazovanju propisano je da osobe koje su stekle određena stručna i naučna zvanja zadržavaju pravo njihovog korištenja u skladu s propisima prema kojima su ih stekli, te isti mogu tražiti od visokoškolske ustanove na kojoj su stekli ta zvanja da im u postupku i pod uslovima predviđenim statutom visokoškolske ustanove izda dokument (potvrdu ili diplomu) o ekvivalenciji prije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivima.

3. Izvršenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini u entitetu Republika Srpska

Zakonom o visokom obrazovanju Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 73/10, 104/11, 84/12, 108/13 i 44/15) uređuju se: principi i ciljevi visokog obrazovanja u Republici Srpskoj, nivoi visokog obrazovanja, osnivanje, organizacija i rad visokoškolskih ustanova, osiguranje kvaliteta u oblasti visokog obrazovanja, obrazovna djelatnost, prava i obaveze akademskog osoblja i studenata, tijela u oblasti visokog obrazovanja, postupak priznavanja stranih visokoškolskih isprava, finansiranje visokoškolskih ustanova, kao i druga pitanja od značaja za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja.

Odredbe Okvirnog zakona iz člana 4. stav (2) , prema kojima se visoko obrazovanje zasnivana na akademskim slobodama, akademskoj samoupravi i autonomiji univerziteta; otvorenosti univerziteta prema javnosti, građanima i lokalnoj zajednici; nedjeljivosti nastavnog rada i naučnog istraživanja, odnosno umjetničkog stvaralaštva; uvažavanju evropskih humanističkih i demokratskih vrijednosti, te usklađivanju s evropskim sistemom

visokog obrazovanja; poštivanju ljudskih prava i građanskih sloboda, uključujući zabranu svih oblika diskriminacije; konceptu cjeloživotnog obrazovanja, prema tvrdnji Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske inkorporirane su u član 3. stav (1) Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske.

U skladu s odredbama člana 7. Okvirnog zakona, visokom obrazovanju kojim se bave licencirane visokoškolske ustanove u Bosni i Hercegovini pristup neće biti ograničen, direktno ili indirektno, prema bilo kojoj stvarnoj ili pretpostavljenoj osnovi, kao što su: spol, rasa, seksualna orijentacija, fizički ili drugi nedostatak, bračno stanje, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, veza s nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje, starosna dob ili neki drugi status. Nadalje, statut svake javne visokoškolske ustanove i osnovni dokument svake privatne visokoškolske ustanove, kao uslov za akreditaciju, sadrži i odredbe koje štite osoblje od diskriminacije prema bilo kojoj prethodno navedenoj osnovi (član 25.).

Prema tvrdnji nadležnog Ministarstva odredbe čl. 7. i 25. Okvirnog zakona inkorporirane su u odredbe čl. 5. (stav 5) i 74. (stav 2) Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske i iste se provode.

Postupak osnivanja visokoškolskih ustanova i licenciranje studijskih programa propisan je čl. 16. do 23. Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske i Uredbom o uslovima za osnivanje i početak rada visokoškolskih ustanova i o postupku utvrđivanja ispunjenosti uslova („Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 35/11 i 51/11).

U odnosu na referentni period, Visokoj školi dramskih umjetnosti Višegrad izdata je dozvola za rad od akademske 2015/16. godine.

U Republici Srpskoj dozvolu za rad imaju 22 visokoškolske ustanove i to: devet univerziteta, od toga dva javna i sedam privatnih univerziteta i 13 visokih škola, od toga dvije javne i 11 privatnih, i iste su upisane u Registar visokoškolskih ustanova Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske je na svojoj internet stranici objavilo listu licenciranih visokoškolskih ustanova i studijskih programa. U skladu sa odredbom člana 26. stav (5) Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske, sve visokoškolske ustanove upisane u Registar visokoškolskih ustanova imaju početnu akreditaciju.

Postupak akreditacije visokoškolskih ustanova u Republici Srpskoj provodi Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske, u saradnji sa Agencijom za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta, a na zahtjev visokoškolske ustanove. Visokoškolska ustanova može da podnese zahtjev za akreditaciju Agenciji za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske nakon provedenog postupka samovrednovanja i ocjene kvaliteta (čl. 27. stav (1) i 30. st. (1) i (2) Zakona o visokom obrazovanju). Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske svojim aktom bliže uređuje postupak akreditacije i postupak formiranja i rada komisije stručnjaka (član 30. stav (4) Zakona o visokom obrazovanju).

Imajući u vidu navedenu odredbu Zakona o visokom obrazovanju akreditacija je dobrovoljna, te svaka visokoškolska ustanova sama odlučuje kada će se prijaviti za akreditaciju, kao i koje studijske programe će prijaviti za akreditaciju, stoga se, kako tvrde u nadležnom Ministarstvu, ne može govoriti o rokovima za akreditaciju.

U Republici Srpskoj, od strane Agencije za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske, akreditovano je devet visokoškolskih ustanova i to:

- Univerzitet za poslovne studije, Banja Luka, Rješenje broj: 49/13 od 27.02. 2013. godine,
- Visoka škola „Banja Luka College“, Rješenje broj: 48/13 od 27.02. 2013. godine,
- Nezavisni univerzitet, Banja Luka, Rješenje broj: 76/13 od 28.03. 2013. godine,
- Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Rješenje broj: 77/13 od 01.04. 2013. godine,
- Univerzitet u Banjoj Luci, Rješenje broj: 78/13 od 15.08. 2013. godine,
- Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo – Sokolac, Rješenje broj: 69- 2/12 od 27.02. 2014. godine.
- Visoka škola Komunikološki koledž Kapa Fi, Banja Luka, Rješenje broj: 100-12/13 od 15.03. 2014. godine,
- Univerzitet Sinergija, Bijeljina, Rješenje broj: 203-6/12 od 18.03. 2014. godine i
- Slobomir P Univerzitet Slobomir, Bijeljina, Rješenje broj: 85-8/14 od 26.12. 2014. godine.

Navedene visokoškolske ustanove upisane su u Državni registar akreditovanih visokoškolskih ustanova, osim Slobomir P Univerziteta čiji je upis u Državni registar u toku.

Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske je u 2014. godini primila prijave za akreditaciju Visoke škole za primijenjene i pravne nauke „Prometej“, Banja Luka i Visoke škole „Primus“, Gradiška.

Univerzitet za poslovni inženjering i menadžment je 24.06. 2015.godine ušao u proces akreditacije predavanjem obnovljene aplikacija za akreditaciju.

U 2015. godini aplikaciju za akreditaciju dostavili su Panevropski Univerzitet „Apeiron“ Banja Luka i Visoka poslovno tehnička škola Doboje.

Procedura za akreditaciju visokoškolskih ustanova može se naći na web stranici Agencije: www.hears.com.

U skladu sa odredbama Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske visokoškolske ustanove u Republici Srpskoj uživaju autonomiju u nastavnom i naučno – istraživačkom radu. Članovima 135-140 je definisan način i izvori finansiranja visokoškolskih ustanova. Članom 135. je propisano da sredstva za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja javnim visokoškolskim ustanovama obezbjeđuju se iz sljedećih izvora: budžeta Republike Srpske, vlastitih prihoda, budžeta jedinica lokalne samouprave, donacija i drugih izvora. Stavom (2) ovog člana je propisano da ova novčana sredstva pripadaju visokoškolskoj ustanovi i organizacionoj jedinici koja ih je ostvarila i koriste se u skladu sa zakonom, statutom i usvojenim finansijskim planom. Stavom (3) je propisano da se javne visokoškolske ustanove mogu finansirati samo iz onih izvora koji ne utiču na njihovu autonomiju. Članom 136. je propisano da se plate i naknade zaposlenih finansiraju iz budžeta Republike Srpske, dok se sufinansiraju: naučnoistraživačke djelatnosti, troškovi materijala i usluga, oprema i uslovi za studiranje studenata sa invaliditetom, troškovi za nabavku stalnih sredstava, međunarodne razmjene studenata i akademskog osoblja i programi i projekti studentskih organizacija. Članom 137. je propisano da vlastite prihode javne visokoškolske ustanove ostvaruju putem: školarina, upisnina, projekata i naučnoistraživačkog i umjetničkog rada, uključujući prihode od organizovanja naučno-stručnih skupova i konsultantskih usluga, usluga laboratorijskih ispitivanja i atestiranja, seminara i drugih vidova obuke prema programima cjeloživotnog

učenja, izdavačke djelatnosti, izrade elaborata i ekspertiza, iznajmljivanja poslovnog prostora, a u skladu sa standardima i normativima za finansiranje javnih visokoškolskih ustanova i ostalih prihoda od registrovanih djelatnosti navedenih u aktu o osnivanju visokoškolske ustanove. Članom 139. je propisano da sredstva ostvarena od vlastitih prihoda javna visokoškolska ustanova, odnosno njihove organizacione jedinice raspoređuju za: unapređenje djelatnosti visokoškolskih ustanova, naknade radnicima koji su neposredno učestvovali u sticanju vlastitog prihoda, u skladu sa zakonskim propisima kojima se regulišu radni odnosi i plate i direktne materijalne troškove nastale aktivnošću kojom se stiče vlastiti prihod. Stavom (2) ovog člana je propisano da Upravni odbor visokoškolske ustanove donosi pravilnik o kriterijumima za raspodjelu vlastitih prihoda, na osnovu prijedloga vijeća organizacionih jedinica.

Svi univerziteti u Republici Srpskoj su u cijelosti integrisani.

Organizacija visokog obrazovanja u tri ciklusa, te uvođenje evropskog sistema prenosa bodova utvrđeni su Zakonom o visokom obrazovanju na način kako to nalaže Okvirni zakon. Dozvola za izvođenje trećeg ciklusa studija izdata je sljedećim visokoškolskim ustanovama u Republici Srpskoj:

a) Univerzitet u Banjoj Luci:

- Elektrotehnički fakultet
- Ekonomski fakultet
- Filozofski fakultet
- Medicinski fakultet
- Poljoprivredni fakultet

b) Univerzitet u Istočnom Sarajevu:

- Filozofski fakultet
- Medicinski fakultet
- Tehnološki fakultet i
- Poljoprivredni fakultet

c) Univerzitet za poslovne studije, Banja Luka

- Fakultet za poslovne i finansijske studije

Poteškoće sa kojima se suočavaju visokoškolske ustanove pri realizaciji trećeg ciklusa studija su: obezbjeđenje dovoljno kvalitetnog nastavnog kadra, kao i obezbjeđenje adekvatnih materijalnih i drugih resursa neophodnih za izvođenje trećeg ciklusa studija.

Odredbom člana 37. Zakona o visokom obrazovanju propisano je da se između različitih studijskih programa mogu prenositi ECTS bodovi, te da se kriterijumi i uslovi prenošenja ECTS bodova propisuju statutom visokoškolske ustanove, odnosno sporazumom visokoškolskih ustanova ili posebnim međunarodnim programima razmjene studenata.

Ovo podrazumijeva prelazak studenata sa jednog na drugi studijski program na istoj visokoškolskoj ustanovi, prelazak sa jedne na drugu visokoškolsku ustanovu, međunarodnu mobilnost studenta – gdje student određeni period studija provodi na stranoj visokoškolskoj ustanovi nakon čega se vraća na matičnu ustanovu i dovršava započeti studijski program, kao i nastavak studija na višem nivou.

Formalno-pravno, uspostavljena je zakonska osnova za evropski sistem prenosa bodova. U praksi, međutim, ulazak i izlazak u pojedinim fazama studija, prelazak sa jednog studijskog programa na drugi i sa jedne visokoškolske ustanove na drugu, studijski boravak na inostranim visokoškolskim ustanovama u cilju sticanja kredita i drugi oblici prenosa ECTS

bodova skoro da i ne postoje. Razlike među studijskim programima na dvije visokoškolske ustanove koje pripadaju istoj naučnoj oblasti prevelike su i predstavljaju barijeru svima koji žele vršiti prenos bodova, ulazak i izlazak u određenim fazama studija. Da bi se prevazišao navedeni problem visokoškolske ustanove sve češće inoviraju studijske programe.

Pravo na akademsku titulu i zvanje nije predmetom Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske već Zakona o zvanjima koja se stiču završetkom visokog obrazovanja („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 33/14 i 63/14).

Ovim zakonom je propisano da lice koje završi akademski studij prvog ciklusa u trajanju od tri, odnosno četiri godine, koji se vrednuje sa najmanje 180, odnosno 240 ECTS bodova, stiče akademsko zvanje "*diplomirani*", odnosno "*diplomirani inženjer*" iz odgovarajuće oblasti uz navođenje broja bodova, tj. 180 ECTS odnosno 240 ECTS bodova. Takođe, propisano je da lice koje završi strukovni studij prvog ciklusa u trajanju od tri godine, koji se vrednuje sa 180 bodova po Evropskom sistemu prenosa bodova, stiče zvanje „*strukovni*“ iz odgovarajuće oblasti sa naznakom broja bodova, tj. 180 ECTS bodova te da lice koje završi strukovni studij prvog ciklusa u trajanju od četiri godine, koji se vrednuje sa 240 ECTS bodova, stiče zvanje „*strukovni specijalista*“ iz odgovarajuće oblasti sa naznakom broja bodova, tj. 240 ECTS bodova. Dalje, Zakon propisuje da lice koje završi akademski studij drugog ciklusa u trajanju od godinu dana, odnosno dvije godine, koji se vrednuje sa 60 ECTS bodova, odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da zbir bodova prvog i drugog ciklusa studija iznosi ukupno 300 ECTS bodova, stiče zvanje „*master*“, uz naznaku struke u odgovarajućoj oblasti obrazovanja te da ovo zvanje stiče i lice koje završi integrisani studij prvog i drugog ciklusa. Na trećem ciklusu studija, zakon propisuje zvanja doktor nauka sa naznakom uže oblasti ili doktor umjetnosti sa naznakom uže oblasti. Izuzetke o opštih pravila zakon predviđa za zvanja koja se stiču završetkom integrisanih studija veterinarske medicine, medicine i stomatologije te tako propisuje da se završetkom ovih studija stiču zvanja doktor veterinarske medicine, doktor medicine i doktor stomatologije. Zakonom je uređeno i pitanje utvrđivanja Liste zvanja kao i korištenje stručnih i naučnih zvanja stečenih prema ranijim propisima.

Donijet je Pravilnik o listi stručnih, akademskih i naučnih („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 117/14).

Statutima visokoškolskih ustanova u Republici Srpskoj je propisano da lica koja su završila studij prema ranije važećim zakonskim propisima iz oblasti visokog obrazovanja mogu tražiti od visokoškolske ustanove u kojoj su stekli zvanje da im, na način utvrđen statutom visokoškolske ustanove, izda javnu ispravu o ekvivalenciji ranije stečenog zvanja sa novim zvanjem, u skladu sa zakonom.

Uslovi i postupak izdavanja isprave reguliše se posebnim pravilima koja usvaja senat, uz predhodno pribavljeno mišljenje vijeća fakulteta/akademije.

Visokoškolske ustanove izdaju rješenje o ekvivalenciji, odnosno uvjerenje.

Lica koja su stekla određena naučna i stručna zvanja prema propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske imaju pravo na izdavanje dodatka diplomi (član 10. stav (3) Zakona o visokom obrazovanju).

4. Aktivnosti Odjela za obrazovanje u Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine na izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini

Odredbama člana 5. i člana 7. stav (5) Zakona o visokom obrazovanju u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“ broj: 30/09) – u daljem tekstu Zakon o visokom obrazovanju, propisani su principi visokog obrazovanja u Distriktu te akademska autonomija i akademske slobode koje između ostalog uključuju i odgovornost akademskog osoblja i visokoškolske ustanove kako prema Distriktu tako i prema široj društvenoj zajednici. Citirane odredbe Zakona o visokom obrazovanju u skladu su sa odredbama člana 4 stav (2) Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, mišljenja su iz Odjela za obrazovanje u Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Odjel za obrazovanje).

Odredbe člana 7. Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini sadržane su u odredbama člana 11. Zakona o visokom obrazovanju Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, kojima je propisano da je djelatnost visokog obrazovanja usmjerena ka punom razvoju ljudske ličnosti, poštovanju ljudskih prava, građanskih i drugih demokratskih, akademskih, zakonskih i ustavnih načela i sloboda, te da pristup visokom obrazovanju neće biti ograničen direktno ili indirektno, na osnovu pola, rase, seksualne orijentacije, fizičkog ili drugog nedostatka, bračnog stanja, boje kože, jezika, vjeroispovjesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog, etničkog ili socijalnog porijekla, veze sa nekom nacionalnom zajednicom, imovine, rođenja, starosne dobi ili nekog drugog statusa.

U skladu sa članom 19. Zakona o visokom obrazovanju Brčko distrikta Bosne i Hercegovine visokoškolska ustanova ima obavezu da ispoljava otvorenost prema javnosti, građanima i lokalnoj zajednici, promovise poštovanje i afirmaciju ljudskih prava, te razvija osjećaj društvene odgovornosti studenata, akademskog osoblja i drugih zaposlenih, dok je odredbama člana 140. propisano da se zaštita prava akademskog i drugog osoblja na visokoškolskoj ustanovi ostvaruje u skladu sa zakonom, statutom i drugim aktima visokoškolske ustanove. Citirane odredbe Zakona o visokom obrazovanju provode se u praksi.

Kod Odjela za obrazovanje otpočeo je postupak re-akreditacije visokoškolske ustanove i to po rješenju Apelacione komisije Brčko distrikta BiH broj predmeta: UP-II-37-000019/14, broj akta: 01.7-0171JK-05/15 od 27.01.2015.godine kojim se po pravu nadzora ukida rješenje Odjela broj:UP-I-37-000058/14 od 16.06. 2014.godine.

Obzirom da Odjel za obrazovanje trenutno ne raspolaže podzakonskim aktom kojim bi se bliže uređio postupak akreditacije u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, jer njegovo donošenje postojeći Zakon o visokom obrazovanju ne propisuje, te kako su po mišljenju nadležne obrazovne vlasti postojeća zakonska rješenja koja se odnose na licencu i akreditaciju, nejasna i neprecizna, a sam odnos licenciranja, dozvole za rad i akreditacije, loše postavljen, u toku je izrada izmjena i dopuna Zakona o visokom obrazovanju Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. U tu svrhu formirana je komisija koja je pristupila izradi izmjena postojećeg Zakona o visokom obrazovanju, čiji je rad u toku.

Iako prolazi kroz poteškoće, Odjel za obrazovanje trenutno poduzima sve kako bi se započeti postupci okončali, problem licence i akreditacije riješio i time kvalitet visokog obrazovanja ne bi doveo u pitanje.

Na teritoriji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine djelatnost visokog obrazovanja trenutno obavljaju:

- 1) Visoka škola računarstava i poslovnih komunikacija eMPIRICA – rješenje o ispunjenosti uslova za osnivanje i početak rada broj predmeta: UP-I-37-000001/12, broj akta: 0285RG-001/12 od 05.01.2012.godine – otpočet postupak re-akreditacije.
- 2) Poljoprivredno – prehrambreni fakultet i Prirodno – matematički fakultet – dislocirana odjeljenja Univerziteta u Sarajevu - rješenje o ispunjenosti uslova za osnivanje i početak rada broj predmeta: UP-I-05-000025/12, broj akta: 0285RG-002/12 od 13.08.2012.godine izdato od Odjela za obrazovanje Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.
- 3) Ekonomski fakultet Brčko – Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Rješenje o akreditaciji Univerziteta u Istočnom Sarajevu broj: 77/13 od 01.04.2013. godine izdato od strane JU Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske.
- 4) Odsjek Odnosi sa javnošću na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru - rješenje o ispunjenosti uslova za osnivanje i početak rada broj predmeta: UP-I-37-000071/14, broj akta: 0313SR-003/14 od 23.07.2014. godine.

Odjel za obrazovanje izdao je zaključak kojim se prekida postupak izdavanja akreditacije Evropskom univerzitetu Brčko do okončanja prethodnog pitanja broj predmeta: 37-001265 od 12.01.2015.godine.

Dana 28.01.2015. godine Odjel je izdao zaključak broj predmeta: 37-000172/13 kojim se prekida postupak izdavanja akreditacije Internacionalnom univerzitetu Brčko do okončanja prethodnog pitanja.

Nad radom ove dvije visokoškolske ustanove u toku je upravni nadzor, s tim da je Odjel za obrazovanje dana 23.01.2014.godine izdao rješenje, broj predmeta: 37-000056/14, broj akta: 1003MP-001/14 kojim se oduzima licenca i zabranjuje rad Evropskom univerzitetu Brčko, zbog prestanka ispunjavanja uslova za rad i utvrđenih nedostataka i propusta u radu koji su neotklonivi ili se ne mogu otkloniti bez ozbiljnijih posledica po kvalitet studija. Osnovni sud Brčko distrikta Bosne i Hercegovine donio je Rješenje broj: 96 0 U 74737 od 24.01.2014.godine kojim je naloženo odlaganje izvršenja rješenja Odjela za obrazovanje broj predmeta: 37-000056/14 od 23.01.2014.godine, do konačne odluke u upravnom sporu. Upravni spor pred Apelacionim sudom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine po ovom predmetu još uvijek je u toku.

Po okončanom postupku upravnog nadzora Odjel će donijeti upravni akt kojim će odlučiti o tome da li Internacionalni univerzitet Brčko ispunjava zakonom i podzakonskim aktima propisane uslove za rad i obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja.

Prema tvrdnji Odjela za obrazovanje, Zakon o visokom obrazovanju Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u potpunosti uključuje ovlaštenja u smislu pravnog subjektiviteta visokoškolske ustanove u skladu sa odredbama člana 19. Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, s tim što je odredbama člana 19. stav (1) tačka h) Zakona o visokom obrazovanju propisano da visokoškolska ustanova, u skladu sa zakonom, statutom i drugim propisima ima pravo da radi realizovanja nastavnog, naučnonastavnog, umjetničkog, umjetničko-nastavnog i naučno-istraživačkog rada osniva institute, centre, zavode, katedre, laboratorije, galerije, scene i druge organizacione oblike, uz prethodno pribavljenu saglasnost osnivača.

U skladu sa odredbama člana 67. Zakona o visokom obrazovanju visoko obrazovanje se organizuje u tri ciklusa i to:

- a) prvi ciklus ili dodiplomske studije vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskog studija (the degree of Bachelor) ili ekvivalent, stečenog nakon najmanje tri i najviše četiri godine redovnog studija nakon sticanja svjedočanstva o završenoj srednjoj školi, koji se vrednuje sa najmanje 180, odnosno 240 ECTS bodova;
- b) drugi ciklus ili posdiplomske studije vodi do akademskog zvanja magistra ili ekvivalenta, stečenog nakon završenog dodiplomskog studija i traje jednu ili dvije godine, a vrednuje se sa šezdeset (60), odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da u zbiru sa prvim ciklusom nosi 300 ECTS bodova;
- c) treći ciklus vodi do akademskog zvanja doktora ili ekvivalenta, traje tri godine i vrednuje se sa 180 ECTS bodova. Jedan semestar studija vrednuje se sa (30) ECTS bodova.

Odredbama člana 77. stav (3) Zakona o visokom obrazovanju Brčko distrikta Bosne i Hercegovine propisano je da se između različitih studijskih programa može vršiti prenos ECTS bodova, a da se kriterijumi i uslovi prenošenja ECTS bodova propisuju statutom visokoškolske ustanove, odnosno sporazumom visokoškolskih ustanova, dok član 106. tačka m) istog zakona predviđa da studenti imaju pravo na priznavanje i prenos bodova između visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini. Slijedom navedenog može se reći da postoje zakonski uslovi za prelazak sa jednog studijskog programa na drugi, tj. prelazak sa jedne visokoškolske ustanove na drugu, dok je visokoškolskim ustanovama ostavljeno da propisuju kriterijume i uslove prenošenja ECTS bodova svojim aktima.

Statutom Visoke škole računarstava i poslovnih komunikacija eMPIRICA broj: 00-001/12-001/13 od 07.06.2013. godine propisano je da će visoka škola podsticati mobilnost studenata kao i da će se saradnja sa drugim visokoškolskim ustanovama u ovom domenu razvijati i podsticati kontinuirano.

Odredbama člana 93. stav (1) Zakona o visokom obrazovanju propisano je da se završetkom svakog ciklusa studija stiče pravo na određenu akademsku titulu, odnosno naučno i stručno zvanje, u skladu sa pravilnikom o korištenju akademskih titula, odnosno naučnih i stručnih zvanja, u skladu sa Okvirnim zakonom, kao i druga prava u skladu sa posebnim propisima, dok stav (2) istog člana predviđa donošenje pravilnika kojim se uređuje ova oblast od strane Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, a koji bi važio do donošenja pravilnika na državnom nivou. Odredba iz člana 93. stav (2) nije provedena, tako da Brčko distrikta Bosne i Hercegovine nema pravilnik o akademskim, stručnim i naučnim zvanjima.

5. Izvršenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini iz nadležnosti dvije agencije na nivou Bosne i Hercegovine u oblasti visokog obrazovanja

Okvirnim zakonom su definisane nadležnosti dvije agencije u oblasti visokog obrazovanja na nivou Bosne i Hercegovine: Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta (članovi od 47. do 50.) i Centra za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja (članovi 44. i 45.), te će u nastavku biti prezentovano izvršenje Okvirnim zakonom zahtijevanih aktivnosti za obje agencije u referentnom periodu, tj. od septembra 2014. godine do danas:

5.1. Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta

U proteklom periodu, Agencija je intenzivno radila na unaprijeđenju procesa akreditacije, samostalno, ali i u saradnji sa nadležnim obrazovnim vlastima.

Evidentna su određena poboljšanja koja se odnose na oblast akreditacije. Proces institucionalne akreditacije je započeo u svim kantonima koji imaju visokoškolske ustanove u svojoj nadležnosti, dok je u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine potrebno detaljnije urediti taj postupak.

Uz podršku Twinning projekta „Jačanje institucionalnih kapaciteta za osiguranje kvaliteta“, organizovan je niz sastanaka i radionica, na koje su pozivani predstavnici svih nadležnih obrazovnih vlasti u Bosni i Hercegovini i Agencije za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske. Iako su sve nadležne obrazovne vlasti imale priliku da jačaju svoje institucionalne kapacitete tokom dvogodišnje implementacije Projekta, određeni broj nije u potpunosti iskoristio tu mogućnost.

U okviru realizovanih aktivnosti obrađivane su teme koje predstavljaju odgovornost svakog od učesnika procesa akreditacije, a propisane su članom 49. Okvirnog zakona. Aktivnosti su imale za cilj da svi učesnici ovog procesa postignu jednako razumijevanje procesa akreditacije utvrđenog Okvirnim zakonom i relevantnim propisima, a imajući u vidu Standarde i smjernice za osiguranje kvaliteta u Evropskom području visokog obrazovanja (ESG) i njihovu svrhu.

Krajem 2014. godine, intenzivno se razgovaralo o akreditaciji studijskih programa i načinu na koji je potrebno detaljnije regulisati taj proces. Agencija je pripremila prijedlog modela akreditacije studijskih programa, o kojem je upoznala sve nadležne obrazovne vlasti.

U cilju jačanja dosljednog, transparentog i nezavisnog procesa akreditacije, Agencija je u maju i julu 2015. godine, u saradnji s nadležnim obrazovnim vlastima, realizovala obuke za domaće stručnjake koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvaliteta i daju preporuke o akreditaciji, a nalaze se na utvrđenoj listi stručnjaka. Stručnjaci su imali priliku detaljnije se upoznati sa svrhom procesa akreditacije u Bosni i Hercegovini, kao i primjenom i ocjenjivanjem kriterija za institucionalnu akreditaciju. Naglašena je važnost njihove nezavisne uloge u tom procesu, a pored teorijskog znanja, obuke su obuhvatale i praktični dio.

U saradnji sa predstavnicima visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini, Agencija je realizovala šest radionica na temu implementacije unutrašnjeg sistema osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju, konsolidacije kriterijuma za institucionalnu akreditaciju i uspostavljanja mreže koordinatora kvaliteta.

U skladu sa članom 49. alineja 4. Okvirnog zakona, u periodu od septembra 2014. godine, do danas, Agencija je imenovala 14 komisija domaćih i međunarodnih stručnjaka koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvaliteta i daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa u Bosni i Hercegovini, na prijedlog nadležnih obrazovnih vlasti, kako slijedi:

- na prijedlog Agencije za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske, imenovane su komisije za sljedeće visokoškolske ustanove:
 - o Visoka škola "Primus" Gradiška
 - o Slobomir P Univerzitet

- Visoka škola za primjenjene i pravne nauke Prometej Banja Luka
 - Panevropski univerzitet "Apeiron"
 - Visoko poslovno-tehnička škola, Doboj
- na prijedlog Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Hercegovačko neretvanskog kantona, imenovane su komisije za sljedeće visokoškolske ustanove
 - Sveučilište u Mostaru
 - Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru
 - Visoka škola "Logos centar" u Mostaru
 - na prijedlog Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, imenovana je komisija za
 - Američki univerzitet u Bosni i Hercegovini
 - na prijedlog Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Unsko sanskog kantona, imenovana je komisija za
 - Univerzitet u Bihaću
 - na prijedlog Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Srednjobosanskog kantona, imenovana je komisija za
 - Internacionalni univerzitet Travnik
 - Univerzitet u Travniku
 - Univerzitet/Sveučilište Vitez
 - Visoka škola "CEPS - centar za poslovne studije" Kiseljak

U skladu sa članom 49. alineja 5, Agencija je izdala šest preporuka o akreditaciji visokoškolskih ustanova na osnovu mišljenja komisija stručnjaka i to za:

- Univerzitet u Tuzli
- Sveučilište u Mostaru
- Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru
- Visoku škola "Logos centar" u Mostaru
- Američki univerzitet u Bosni i Hercegovini
- Univerzitet u Bihaću

Nakon što je Agencija izdala preporuke o akreditaciji, nadležni obrazovni organi su donijeli rješenja o akreditaciji za Univerzitet u Tuzli, Sveučilište u Mostaru, Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Visoku škola "Logos centar" u Mostaru i Univerzitet u Bihaću.

U postupku ocjene usklađenosti rješenja o akreditaciji s minimalnim standardima iz područja visokog obrazovanja i kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini za navedenih šest visokoškolskih ustanova utvrđena je usklađenost, te je Agencija u skladu sa članom 49. alineja 8. Okvirnog zakona i Pravilnikom o vođenju Državnog registra akreditovanih visokoškolskih ustanova, izvršila njihov *upis u Državni registar akreditovanih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini*. Lista akreditovanih visokoškolskih ustanova je dostupna na www.hea.gov.ba.

Trenutno je u Državni registar upisano 18 visokoškolskih ustanova, od kojih je devet upisano od septembra 2014.godine:

- Univerzitet u Istočnom Sarajevu

- Univerzitet u Banjoj Luci
- Univerzitet za poslovne studije Banja Luka
- Visoka škola „Banja Luka College“ Banja Luka
- Nezavisni univerzitet Banja Luka
- Komunikološki koledž "Kapa Fi" Banja Luka
- Univerzitet Sinergija Bijeljina
- University Sarajevo School of Science and Technology
- Visoka škola za uslužni biznis Istočno Sarajevo - Sokolac
- **Univerzitet u Zenici**
- **Internacionalni univerzitet u Sarajevu**
- **Univerzitet u Sarajevu**
- **Internacionalni „Burč“ univerzitet**
- **Univerzitet u Tuzli**
- **Univerzitet Džemal Bijedić**
- **Sveučilište u Mostaru**
- **Visoka škola "Logos centar" u Mostaru**
- **Univerzitet u Bihaću**

Visokoškolske ustanove koje se trenutno nalaze u različitim fazama postupka akreditacije ²su:

- Visoka škola "Primus" Gradiška
- Slobomir P Univerzitet
- Visoka škola za primjenjene i pravne nauke Prometej Banja Luka
- Američki univerzitet u Bosni i Hercegovini
- Univerzitet u Bihaću
- Internacionalni univerzitet Travnik
- Univerzitet u Travniku
- Univerzitet/Sveučilište Vitez
- Visoka škola "CEPS - centar za poslovne studije" Kiseljak
- Panevropski univerzitet "Apeiron"
- Visoko poslovno-tehnička škola, Doboj
- Univerzitet Hercegovina

U aprilu 2015. godine, Agencija je raspisala treći javni konkurs za izbor domaćih i međunarodnih stručnjaka koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvaliteta i daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa u Bosni i Hercegovini. Proces utvrđivanja liste stručnjaka se vrši u skladu sa Odlukom o kriterijima za izbor domaćih i međunarodnih stručnjaka koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvaliteta i daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa u Bosni i Hercegovini

Izvršena je revizija Kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini, u skladu sa revidiranim Standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta u Evropskom području visokog obrazovanja (ESG-em), usvojenim u Jerevanu u maju 2015. godine. Agencija je završila proces javnih konsultacija revidiranog dokumenta, a u narednoj fazi je potrebno da isti usvoji Upravni odbor Agencije.

²Ovim su obuhvaćene samo one visokoškolske ustanove za koje je Agencija donijela rješenja o imenovanju Komisija stručnjaka, na osnovu prijedloga nadležnih obrazovnih vlasti. Trenutno, za još četiri visokoškolske ustanove, Agencija je zaprimila prijedloge o imenovanju komisija stručnjaka, ali zbog nepotpunog prijedloga nije izvršila imenovanja, te iste nisu navedene.

5.2. Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja

Sve aktivnosti koje je Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja (u daljem tekstu: CIP) poduzimao, u izvještajnom periodu, bile su prvenstveno usmjerene na dosljednu i blagovremenu realizaciju poslova i zadataka koji su utvrđeni Programom rada CIP-a. Programske aktivnosti CIP-a planirane su i usaglašene s nadležnostima koje su propisane članom 45. Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, Konvenciji o priznavanju kvalifikacija koje se odnose na visoko obrazovanje u evropskoj regiji (Lisabonska konvencija) i drugim važećim propisima.

U izvještajnom periodu, CIP je realizovao značajne poslove i zadatke iz okvira svoje osnovne djelatnosti, i to:

U skladu s Programom rada izvršene su sve neophodne pripreme i uspješno je u Mostaru, 05.11.2014. godine, održan Okrugli stol „Priznavanje inostranih visokoškolskih kvalifikacija – dobre i loše prakse“. Okruglom stolu su, osim predstavnika CIP-a, prisustvovali predstavnici Ministarstva civilnih poslova, Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske, kantonalnih ministarstava obrazovanja, javnih i privatnih visokoškolskih ustanova. Cilj ovog skupa bio je predstaviti procedure postupaka priznavanja, razmijeniti dobra i loša iskustva priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija, te promovisati načela Lisabonske konvencije i prakse evropskog prostora priznavanja. Također, Okrugli stol je nastavak kontinuiranog djelovanja Centra u cilju podizanja svijesti o važnosti akademskog i profesionalnog priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini i djelovanja u cilju poboljšanja i unapređenja postojećih postupaka priznavanja. Prezentovane su Preporuke o korištenju kvalifikacijskih okvira u postupku priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini i Preporuke o priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini osobama s nedovoljnom dokumentacijom ili bez dokumentacije, koje je izradio Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja.

Preporuke o korištenju kvalifikacijskih okvira u postupku priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija i Preporuke o priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini osobama s nedovoljnom dokumentacijom ili bez dokumentacije objavljene su u "Službenom glasniku BiH", broj: 81/14 od 14.10.2014. godine. Preporuke su rezultat nastojanja CIP-a da olakša priznavanje inostranih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini i približi prakse priznavanja evropskog prostora priznavanja (EAR) nadležnim organima za priznavanje u Bosni i Hercegovini. Preporuke se, također, mogu preuzeti na sljedećem linku: <http://www.cip.gov.ba/index.php/bs/legislativa>

Predstavnici CIP-a su, prisustvovali 22. godišnjem sastanku ENIC i NARIC centara, koji je održan u Bregenzu, Austrija. Sastanku su prisustvovali predstavnici 50 zemalja članica ENIC/NARIC mreže, kao i predstavnici Evropske komisije, Vijeća Evrope, UNESCO-a, Evropske asocijacije institucija u visokom obrazovanju (EURASHE), Evropske asocijacije studenata (ESU) te gostujući predstavnik Argentine. Od svog osnivanja, odnosno od 2009. godine, predstavnici Centra prisustvovali su svim godišnjim sastancima. Sastanak je još jednom potvrdio uspješnost u radu ENIC/NARIC mreža i pokazao da su međunarodno ove mreže jedne od najuspješnijih. Iako mreže u potpunosti ispunjavaju ulogu zbog koje postoje, na Sastanku se govorilo i o mogućnostima za poboljšanje rada ovih mreža te o budućim izazovima s kojima se mreže suočavaju. Održano je više radionica o različitim aspektima postupaka priznavanja, trenutnom stanju vezano za potpisane regionalne konvencije o

priznavanju, Komunikaciju s nedavno završenog sastanka ministara obrazovanja u Jerevanu, a predstavljeni su i obrazovni sustavi Argentine, Irana, Rusije, Turske i SAD-a. Sljedeći 23. sastanak ENIC/NARIC mreža održat će se 19.-21.06. 2016. godine u Amsterdamu, Nizozemska.

U sklopu SQUARE projekta, čiji je osnovni cilj razvijanje mehanizma osiguranja kvalitete u radu ENIC/NARIC centara, u posjeti Centru za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja bio je predstavnik NARIC centra Češke Republike. Ovaj projekt omogućava ENIC/NARIC centrima procjenu do koje je mjere njihov rad usaglašen sa međunarodno dogovorenim dobrim praksama, te poboljšanje svoje prakse ukoliko je potrebno. Nakon što je Centar uradio Samoevaluacijski izvještaj, predstavnik NARIC centra Češke Republike, te domaći ekspert izvršili su stručnu recenziju Samoevaluacijskog izvještaja u direktnom razgovoru sa zaposlenicima Centra. Samoevaluacijski izvještaj se odnosio na usklađenost rada Centra sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju, njenim pratećim dokumentima, ENIC/NARIC poveljom aktivnosti i usluga te Priručnikom evropskog prostora priznavanja (EAR Manual). Generalna konstatacija nakon izvršene recenzije je bila da se samoevaluacijski izvještaji ENIC/NARIC centara Bosni i Hercegovine i Češke Republike suštinski ne razlikuju. Iako će Izvještaj o obavljenoj recenziji Centar dobiti naknadno, razvijeni mehanizmi za izradu samoevaluacijskog izvještaja su već pomogli Centru da utvrdi područja svog daljeg razvoja. U okviru istog projekta krajem juna 2015. godine predstavnici Centra su posjetili NARIC centar Republike Irske, gdje su sudjelovali u recenziji rada NARIC centra Republike Irske.

Predstavnici Centra za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja održali su 15.06.2015. godine, jednodnevnu obuku na Sveučilištu u Mostaru. Pored predstavnika Sveučilišta, obuci su prisustvovali predstavnici Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona i Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona. Cilj obuke je bio da se akademsko osoblje Sveučilišta u Mostaru, a koje se bavi pitanjima priznavanja, odnosno nostrifikacije i ekvivalencije obrazovnih isprava, obučiti za priznavanje u skladu s Konvencijom Vijeća Europe/UNESCO-a o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u evropskoj regiji, njenim pratećim dokumentima, kao i drugim dokumentima Evropskog prostora priznavanja (EAR). Na kraju obuke zaključeno je da je neophodno što prije uraditi prijedlog zakona o priznavanju u svim kantonima koji su suosnivači Sveučilišta u Mostaru, koji će dosadašnje prakse nostrifikacije i ekvivalencije zamijeniti postupcima priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija. Također, dogovoreno je da do okončanja izmjena zakonskih i podzakonskih akata Sveučilište koristi usluge Centra.

Na poziv Internacionalnog univerziteta u Sarajevu zaposlenici Centra za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja održali su jednodnevnu obuku na Internacionalnom univerzitetu u Sarajevu. Cilj obuke je bio akademsko osoblje na Internacionalnom univerzitetu u Sarajevu, a koje se bavi sa pitanjima akademskog i stručnog priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija, dodatno obučiti za priznavanje u skladu sa Lisabonskoj konvenciji o priznavanju, njenim pratećim dokumentima, kao i drugim dokumentima unutar Evropskog prostora priznavanja (EAR). Nakon obavljene obuke obe strane su se složile da je obuka bila izuzetno korisna, da je neophodno nastaviti kontinuiranu saradnju između Centra koji predstavlja Bosnu i Hercegovinu u radu ENIC/NARIC mreže i Internacionalnog univerziteta u Sarajevu, a dogovoreni su i daljnji koraci ove saradnje.

Predstavnicima Centra za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja, prisustvovali su Regionalnoj konferenciji o uticaju i održivosti ranijih projekata iz programa Evropske Unije za visoko obrazovanje. Konferencija "EU programi za visoko obrazovanje: Njihova uloga i uticaj na Zapadni Balkan" održana je u Beogradu, 30. i 31.10. 2014. godine. Pod pokroviteljstvom Platforme za obrazovanje i obuku zemalja Zapadnog Balkana, organizator Konferencije je bila Evropska komisija. Konferencija je okupila 200 različitih zainteresiranih strana uključujući akademsko osoblje, predstavnike ministarstava, rektore univerziteta i dekane fakulteta, predstavnike studenata i diplomanata iz EU programa. Prvog dana predstavljanjem najboljih projekata i demonstriranjem njihovog utjecaja, na Konferenciji je istaknut utjecaj ranijih generacija visokoobrazovnih programa kao što su Tempus, Erasmus Mundus, Jean Monnet i Marie Curie. Učesnici su, zatim, razgovarali o karakteristikama dobrih projekata i date su smjernice kako koristiti novi Erasmus+ program. Drugog dana, Konferencija se fokusirala na nove aspekte Erasmus+ programa, mobilnost, odnosno otvaranje ranijeg unutrašnjeg EU Erasmus programa studentske razmjene u regiji. Pojašnjeno je kako osoblje i studenti sa visokoškolskih ustanova Zapadnog Balkana mogu učestvovati u međunarodnoj mobilnosti Erasmus+-a.

Tokom decembra 2014. godine, predstavnici CIP-a su bili u dvije studijske posjete, ENIC-NARIC centrima Slovenije i Hrvatske. Posjete su bile prilika za razmjenu iskustava u procedurama priznavanja i otklanjanju prepreka koje su se ukazale u tim procedurama.

U sklopu SQUARE projekta predstavnici Centra za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja, u ulozi vanjskih evaluatora, prisustvovali su procjeni samoevaluacijskog izvještaja Agencije za kvalitetu i kvalifikacije Republike Irske (QQI – ENIC/NARIC centar Republike Irske). Sastanak se održao u Dublinu 23.06.2015. godine. Uz predstavnike CIP-a sastanku su prisustvovala dva nacionalna eksperta, te četiri predstavnika ENIC/NARIC centra Republike Irske. Tokom sastanka predstavljen je samoevaluacijski izvještaj Republike Irske, te se kroz pitanja i diskusiju vodio interaktivan sastanak. Na kraju sastanka dogovoreno je da nacionalni eksperti trebaju dostaviti svoje izvještaje o sastanku nama kao vanjskim evaluatorima, te da ćemo mi kao voditelji ovog dijela SQUARE projekta sačiniti zajednički izvještaj i u roku od dva mjeseca od održavanja sastanka dostaviti ENIC/NARIC centru Republike Irske.

Kao i proteklih godina, i u izvještajnom periodu CIP je nastavio s predstavljanjem Bosne i Hercegovine u ENIC/NARIC mreži nacionalnih informacionih centara za akademsko priznavanje i mobilnost. CIP je aktivno uključen u rad ENIC listervera (ENIC listserv) putem koga se svakodnevno razmjenjuje informacije s drugim informacionim centrima koje se odnose na priznavanje visokoškolskih kvalifikacija, kao i informacije i pitanja vezana za pojedinačne probleme u ovoj oblasti u nekoj od članica ENIC/NARIC mreže.

Centar je u dosadašnjem radu uspješno, blagovremeno i na zakonit način izvršavao poslove i zadatke iz okvira svoje zakonom utvrđene nadležnosti. CIP je u izvještajnom periodu dostavio odgovore na sve primljene zahtjeve koji su dostavljeni od strane nadležnih ministarstava obrazovanja, visokoškolskih ustanova, nadležnih organa uprave, zainteresiranih pojedinaca, kao i drugih institucija i visokoškolskih ustanova. U vezi navedenog, u 2014. godini dostavljena su odgovarajuća mišljenja, preporuke, informacije i obavještenja koja se odnose na pitanja akreditacije visokoškolskih institucija i njihovih studijskih programa i svih drugih pitanja koja su neophodna kako bi se moglo izvršiti priznavanje inostranih visokoškolskih kvalifikacija:

- Na zahtjev Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Posavskog kantona dostavljeno je **213** mišljenja, a Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona i **98** preporuka u vezi inostranih visokoškolskih kvalifikacija s detaljno prikupljenim informacijama o akreditacijama visokoškolskih ustanova koje su izdale kvalifikacije, studijskim programima, trajanju studija i pravima koja nosilac visokoškolske kvalifikacije ima u pogledu nastavka obrazovanja i zapošljavanja;
- Na zahtjev Komisije za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja Republike Srpske, CIP je izvršio provjeru **180** vjerodostojnosti stečenih zvanja, akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa.
- Dostavljeni su odgovori nadležnim organima za priznavanje i ostalim zainteresiranim stranama na **115** zahtjeva koja su dostavljena radi davanja mišljenja i preporuka u vezi priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija, validnosti rješenja o izvršenoj nostrifikaciji inostranih visokoškolskih dokumenata, o ispravnosti postupanja u oblasti priznavanja, ekvivalenciji stečenih naziva, o izradi i donošenju kantonalnog zakona o nostrifikaciji i ekvivalenciji, o stečenoj diplomi po Bolonjskom procesu, ostvarivanja prava iz radnog odnosa, mišljenja u vezi pristupa drugom i trećem ciklusu visokog obrazovanja;
- Dostavljeni su odgovori na **353** zahtjeva upućenih e-mailom od zainteresiranih strana koje su se obratile sa upitom gdje i na koji način i pod kojim uslovima mogu izvršiti priznavanje stečenih diploma. Pored e-mail korespodencije, u ovom periodu CIP-u su se obraćali građani telefonskim putem, ali su i lično dolazili u prostorije CIP-a. Telefonskih upita zaprimljeno je **450**, a evidentiranih ličnih dolazaka bilo je **58**. Na tražene zahtjeve i postavljena pitanja CIP je dostavio potrebne odgovore u razumnim rokovima;
- Kao i proteklih godina, i u izvještajnom periodu CIP je nastavio s predstavljanjem Bosne i Hercegovine u ENIC/NARIC mreži nacionalnih informacionih centara za akademsko priznavanja i mobilnost. CIP je aktivno uključen u rad ENIC listservera (ENIC listserv) putem koga se svakodnevno razmjenjuje informacije s drugim informacionim centrima koje se odnose na priznavanje visokoškolskih kvalifikacija, kao i informacije i pitanja vezana za pojedinačne probleme u ovoj oblasti u nekoj od članica ENIC/NARIC mreže. U izvještajnom periodu, od nacionalnih ENIC/NARIC centara Irske, Belgije, Crne Gore, Hrvatske, Holandije, Slovenije, Turske, Moldavije, Francuske, Austrije, Švedske, Australije, Makedonije, Njemačke, Indije, Malezije, SAD-a, Velike Britanije, Gruzije, Danske, Švicarske, Ukrajine, Poljske, Portugala i Srbije, CIP je primio upite o studijskim programima, akreditaciji fakulteta u Bosni i Hercegovini, kao i o vjerodostojnosti diploma. Sve tražene informacije dostavljene su u vrlo kratkom roku.

U proteklom periodu, CIP je nastavio konstruktivnu saradnju sa entitetskim i kantonalnim ministarstvima obrazovanja, Ministarstvom civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Komisijom za informisanje i priznavanje Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske, Agencijom za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete, Rektorskom konferencijom, Konferencijom ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini i javnim i privatnim visokoškolskim ustanovama.

Analizirajući propise kojima se reguliše područje priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini, CIP je došao do saznanja da je još uvijek prisutna praksa nostrifikacije koja je dugotrajna, skupa i koja otežava zainteresiranim stranama da ostvare pravo na rad, nastavak obrazovanja i druga prava koja proistječu iz stečene visokoškolske kvalifikacije. Stoga je 01.04.2015. godine Centar uputio akt svim nadležnim organima za

priznavanje u kojemu ih podsjeća da je Bosna i Hercegovina još 2003. godine usvojila i ratifikovala Konvenciju o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u evropskoj regiji – Lisabonska konvencija („Službeni glasnik BiH“, broj 16/03 – Međunarodni ugovori). Također, ovim aktom je naznačeno da je činom ratifikovanja, Lisabonska konvencija postala važeći dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i postala obveza nadležnih obrazovnih vlasti da svoje zakonodavstvo usuglase s njenim odredbama i omoguće njenu potpunu primjenu. Osim što predstavlja osnov za usaglašavanje zakonodavstva iz područja priznavanja, ova Konvencija, zajedno sa svojim pratećim dokumentima, predstavlja istodobno i osnov za pravilno, pošteno i nediskriminirajuće postupanje nadležnih organa u Bosni i Hercegovini u procesu priznavanja inostranih visokoškolskih kvalifikacija. Polazeći od toga da je priznavanje jedan od ključnih elemenata za ostvarivanje prava na obrazovanje i zapošljavanje Lisabonska konvencija je donesena kako bi se osiguralo nepristrasno i na međusobnom povjerenju i razmjeni potrebnih informacija zasnovano priznavanje visokoškolskih kvalifikacija u zemljama potpisnicama Konvencije. Na ovaj način se još jedanput nadležnim organima nastojalo ukazati da je potrebna izmjena zakonodavstva iz područja priznavanja prema odredbama Lisabonske konvencije, čime bi se stvorili uslovi za objektivno, zakonito i nepristrasno i pošteno priznavanje inostranih visokoškolskih kvalifikacija.

CIP je početkom 2014. godine pustio u rad novu web stranicu koja je svojim dizajnerskim i funkcionalnim rješenjima prilagodljivija korisnicima i koja garantuje stabilniji rad u odnosu na raniju web stranicu. Do kraja augusta 2015. godine, službenu web stranicu je pregledalo 1.967.279 posjetitelja.

U izvještajnom periodu CIP je nastavio kontinuiranu saradnju sa Delegacijom Evropske unije u Bosni i Hercegovini, Vijećem Europe i drugim evropskim i međunarodnim institucijama koja rade na realizaciji projekata iz oblasti reforme obrazovanja u Bosni i Hercegovini, uključujući: **Twining projekt "Izgradnja institucija i kapaciteta za provođenje EU Direktive o reguliranim profesijama"**; „**Razvoj kvalifikacijskog okvira za opće obrazovanje**“; **JOINEU – SEE>PENTA PROJEKT**- započeo u drugoj polovini 2013. godine i trajat će do sredine 2017. godine, s ciljem podizanja svijesti i promovisanje prednosti i iskustava koja se odnose na razmjenu studenata; Tempus projekat „**BiH Kvalifikacijski okvir za visoko obrazovanje (BHQFHE)**“; **Erasmus Mundus GREEN TECH WB** projekat – s ciljem izgradnje kapaciteta za sljedeća područja: agrikultura, proizvodnja hrane, rudarstvo, šumarstvo, energetika, javna uprava, pravo i međunarodni odnosi, turizam, kulturno nasleđe, očuvanje zaštićenih područja, zaštita okoline, informacione tehnologije, inženjerstvo i druga područja prioriteta za određene države; **Erasmus+ SCAN D projekt** – čiji je cilj prikupljanje primjera kvalifikacija svih država učesnica u Projektu i izrada online baze podataka; **SQUARE projekt** - čiji je osnovni cilj razvijanje mehanizma osiguranja kvalitete u radu ENIC/NARIC centara.

Pored navedenog predstavnici CIP-a učestvuju u radu Radne grupe za izradu **Europedia za Bosnu i Hercegovinu**, odnosno pregledu obrazovanja u Bosni i Hercegovini, čiji sadržaj je unaprijed određen u skladu sa Vodičem za izradu Europedia-e, a koji dostavlja Agencija za audiovizuelnu, kulturnu i obrazovnu politiku u Briselu; **Eurasmus + programu: Euroguidance** – s ciljem poticanja međunarodne mobilnosti stručnjaka iz oblasti profesionalnog usmjeravanja, promovisanje evropske dimenzije u profesionalnom usmjeravanju, pružanje informacija o sistemima obrazovanja i profesionalnog usmjeravanja u Evropi te poticanje mobilnosti kroz pružanje informacija o mogućnostima za učenje i usavršavanje u evropskim zemljama, te **Eurasmus + programu: Europass mreža EU u oblasti obrazovanja** - Europass je okvir i mreža za postizanje transparentnosti kvalifikacija i kompetencija putem pripreme portfolija ličnih dokumenata poznatih pod nazivom Europass.

Cilj mehanizma je omogućiti svim zainteresovanim stranama da svoje kvalifikacije i sposobnosti bolje predstavljaju u čitavoj Evropi na jedinstven način putem popunjavanja ponuđene dokumentacije (Europass dokument).

Nastavljena je saradnja s **UNESCO-om** vezano za učešće Centra u radu UNESCO-ovog portala za visoko obrazovanje. Web stranica portala je u ovoj godini doživjela vizualne izmjene, tako da je pretraživanje stranice umnogome olakšano. U ovoj godini radu portala priključila se još jedna država, tako da se ukupan broj država koji učestvuju u njegovom radu povećao na 42 države. Centar je nastavio sa administriranjem nad dijelom web stranice koji se odnosi na visokoobrazovni susav Bosne i Hercegovine.

III.REZIME

Visoko obrazovanje je djelatnost od posebnog interesa za Bosnu i Hercegovinu, odnosno deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine.

U odnosu na sve nivoe obrazovanja u Bosni i Hercegovini, donošenjem zakona od strane deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine na osnovu Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, do danas imamo uspostavljen zakonski okvir samo za nivo visokog obrazovanja.

Prema mišljenjima nadležnih obrazovnih vlasti doneseni zakoni o visokom obrazovanju usklađeni su s Okvirnim zakonom u pogledu: ciljeva i značaja visokog obrazovanja; poštivanja ljudskih prava; prvanog subjektiviteta i institucionalne autonomije; organizacije visokog obrazovanja u tri ciklusa; uvođenja evropskog sistema prenosa bodova (ECTS), prava i obaveza akademskog osoblja, itd.

Postupak licenciranja i akreditacije kako visokoškolskih ustanova, tako i studijskih programa bliže se uređuju zakonskim i podzakonskim aktima nadležnih obrazovnih vlasti, koji se konstantno unapređuju. U proteklih godinu dana bilježimo jednu licenciranu visokoškolsku ustanovu - Visoka škola dramskih umjetnosti Višegrad, dok je u Državni registar akreditovanih visokoškolskih ustanova upisano devet visokoškolskih ustanova i to; Univerzitet u Zenici, Internacionalni univerzitet u Sarajevu, Univerzitet u Sarajevu, Internacionalni „Burč“ univerzitet, Univerzitet u Tuzli, Univerzitet Džemal Bijedić, Sveučilište u Mostaru, Visoka škola "Logos centar" u Mostaru, Univerzitet u Bihaću. Upisom pomenutih visokoškolskih ustanova u Državnom registru akreditovanih visokoškolskih ustanova na dan 02.11.2015. godine imamo 18 visokoškolskih ustanova, uključujući svih osam javnih univerziteta.

U referentnom periodu, intenzivno se razgovaralo o akreditaciji studijskih programa i načinu na koji je potrebno detaljnije regulisati taj proces, međutim sam početak tog procesa je izostao. Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta je pripremila prijedlog modela akreditacije studijskih programa, o kojem je upoznala sve nadležne obrazovne vlasti.

Prema Okvirnom zakonu nadležni državni organi, te drugi organi i organizacije u Bosni i Hercegovini će, u svrhu zaposlenja ili javne funkcije, priznavati samo one akademske stepene i diplome koje izdaju akreditirane visokoškolske ustanove, stoga se akreditacija treba smatrati obaveznom. Međutim, prema Zakonu o visokom obrazovanju Republike Srpske akreditacija

je dobrovoljna, te svaka visokoškolska ustanova sama odlučuje kada će se prijaviti za akreditaciju, kao i koje studijske programe će prijaviti za akreditaciju.

Integrisanje univerziteta jedno je od osnovnih pitanja u reformi upravljanja i rukovođenja kao i cjelokupne reforme visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Od osam javnih univerziteta u Bosni i Hercegovini Sveučilište u Mostaru i Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru još su u procesu integracije. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačkog-neretvanskog kantona nije dostavilo ažurirane informacije u vezi integracije pomenutih institucija. Uprkos svim poteškoćama, prepoznato je da stvaranjem odgovarajućih uslova na entitetskom i kantonalnom nivou proces integrisanja napreduje. Integracija univerziteta je veoma složen proces, izuzetno zahtjevan u smislu ljudskih potencijala i finansijskih sredstava. Nije dovoljno samo ukinuti pravni status fakulteta. Tačnije, on iziskuje uvođenje potpuno drugačije filozofije i rukovodne politike visokoškolske ustanove.

Zakoni nadležnih obrazovnih vlasti definišu organizovanje visokog obrazovanje u tri ciklusa i primjenu evropskog sistema prenosa bodova (ECTS) na način kako to predviđa Okvirni zakon. Visokoškolske ustanove s najviše poteškoća suočavaju se pri realizaciji trećeg ciklusa, uključujući: nedostatak stručnog kadra, adekvatnih materijalnih i drugih resursa neophodnih za izvođenje trećeg ciklusa, te cijenu studija.

Okvirnim zakonom u članu 53. stav (3) utvrđeno je da stepen prvog ciklusa i drugi programi koji vode do diplome koje nudi javna visokoškolska ustanova ustrojeni su fleksibilno, tako da omoguće ulazak i izlazak u odgovarajućim fazama, s dodjelom kreditnih bodova i/ili kvalifikacija, zavisno od napretka koji je student ostvario. Prema tvrdnjama nadležnih obrazovnih vlasti, uslovi za ulazak i izlazak u pojedinim fazama studija, prelazak sa jednog studijskog programa na drugi, sa jedne visokoškolske ustanove na drugu, te studijski boravak na inostranim visokoškolskim ustanovama u cilju sticanja ECTS bodova bliže se propisuju statutom i drugim općim aktima visokoškolske ustanove, odnosno sporazumom visokoškolskih ustanova ili posebnim međunarodnim programima razmjene studenata.

Formalno-pravno, uspostavljena je zakonska osnova za evropski sistem prenosa bodova. U praksi, međutim, ulazak i izlazak u pojedinim fazama studija, prelazak sa jednog studijskog programa na drugi i sa jedne visokoškolske ustanove na drugu, studijski boravak na inostranim visokoškolskim ustanovama u cilju sticanja kredita i drugi oblici prenosa ECTS bodova skoro da i ne postoje, mišljenja su u Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske. Razlike među studijskim programima na dvije visokoškolske ustanove koje pripadaju istoj naučnoj oblasti prevelike su i predstavljaju barijeru svima koji žele vršiti prenos bodova, ulazak i izlazak u određenim fazama studija. Da bi se prevazišao navedeni problem visokoškolske ustanove sve češće inoviraju studijske programe.

S druge strane, evropski sistem prenosa bodova (ECTS) se uglavnom dosljedno primjenjuje, mišljenja su u Ministarstvu za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona. Jedna od poteškoća nastaje prilikom prelaska studenata sa drugih visokoškolskih ustanova ili odlaska studenata sa Univerziteta u Zenici zbog različitih koncepata prvog ciklusa studija (3+2 ili 4+1), te razlike u nastavnim planovima i programima.

Okvirnim zakonom u članu 6. utvrđeno je se da završetkom stepena prvog ciklusa stiče pravo na određenu akademsku titulu, odnosno stručno zvanje u određenoj oblasti, završetkom stepena drugog ciklusa stiče se akademska titula i zvanje magistra za određenu oblast, završetkom stepena trećeg ciklusa stiče se akademska titula i naučno zvanje doktora nauka za

određenu oblast. Akademske titule i zvanja za sva tri ciklusa definišu se Pravilnikom o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja. Osim zvanja koja se dodjeljuju *honoris causa* (počasni doktorat nauka), ne mogu se dodjeljivati nikakva druga zvanja koja nisu predviđena ovim zakonom, odnosno pravilnikom o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja. Kako nije donesen pravilnik o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja na nivou Bosne i Hercegovine dato je na volju nadležnim obrazovnim vlastima da imaju svoje pravilnike, akademske titule, naučna i stručna zvanja.

Tako prema informacijama nadležnih obrazovnih vlasti, u odnosu na prvi ciklus nalazimo: stručno zvanje Bakalaureat/Bachelor za određenu oblast, uz bližu oznaku odsjeka ili smjera; zvanje diplomirani (inženjer, pravnik, ekonomista, medicinska sestra/tehničar, socijani pedagog, kulturolog, socijani pedagog), kao i profesor (razredne nastave, matematike i informatike, engleskog jezika i književnosti, njemačkog jezika i književnosti, turskog jezika i književnosti, BHS jezika i književnosti, islamske vjeronauke, arapskog jezika i književnosti, predškolskog odgoja i obrazovanja); prvostupnik (the degree of Bachelor) ili ekvivalent; akademsko zvanje "diplomirani", odnosno "diplomirani inženjer" iz odgovarajuće oblasti.

Završetkom drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini može se steći akademska titula i zvanje magistra za određenu oblast, uz bližu oznaku odsjeka ili smjera; zvanje magistra struke ili ekvivalenta; zvanje „master“, uz naznaku struke u odgovarajućoj oblasti obrazovanja, dok jedino za treći ciklus nalazimo jedinstveno rješenje u smilu akademske titule i naučnog zvanja doktor nauka ili doktor umjetnosti sa naznakom naučne, odnosno umjetničke oblasti ili ekvivalenta.

Prema odredbama člana 56. Okvirnog zakona lica koja su stekla određena naučna i stručna zvanja zadržavaju pravo njihovog korištenja u skladu s propisima prema kojima su ih stekli. Također, ova lica imaju poravo tražiti od visokoškolske ustanove na kojoj su stekli ta zvanja da im u postupku i pod uslovima predviđenim statutom visokoškolske ustanove izda dokument (potvrdu ili diplomu) o ekvivalenciji prije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivima, kao i dodatak diplomi. Nadležne obrazovne vlasti dijelom su inkorporirale navedene odredbe u vlastita zakonska rješenja. Naime, osim Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske, niti jedna druga nadležna obrazovna vlast nije potvrdila postojanje prava na izdavanje dodatka diplomi licima koja su stekla određena naučna i stručna zvanja prema propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu važećih zakona iz oblasti visokog obrazovanja.

Dalja harmonizacija kantonalnih i entitetskog zakona je ključna, jer naizgled male razlike, uzimajući u obzir dug i složen upravljački lanac, mogu imati značajne posljedice kako na studente, tako i na reformu visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

Pored izvršavanja svih Okvirnim zakon utvrđenih nadležnosti u postupku akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih propisa, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u Bosni i Hercegovini, u proteklom periodu intenzivno je radila na unapređenju procesa akreditacije, samostalno, ali i u saradnji sa nadležnim obrazovnim vlastima. Evidentna su određena poboljšanja koja se odnose na oblast akreditacije. Proces institucionalne akreditacije je započeo u svim kantonima koji imaju visokoškolske ustanove u svojoj nadležnosti, dok je u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine potrebno detaljnije urediti taj postupak.

Sve aktivnosti koje je Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja preduzimao u referentnom periodu bile su prvenstveno usmjerene na dosljednu i blagovremenu realizaciju poslova i zadataka koji su utvrđeni Programom rada Centra. Programske aktivnosti Centra planirane su i usaglašene sa nadležnostima koje su propisane članom 45. Okvirnog zakona, Konvencijom o priznavanju kvalifikacija koje se odnose na visoko obrazovanje u evropskoj regiji (Lisabonska konvencija) i drugim važećim propisima.

PRILOG

Pitanja za nadležna ministarstva obrazovanja u vezi izvršenja Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, 2015

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 9. sjednici održanoj 2.6.2015. godine, u povodu razmatranja Informacije o izvršenju Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (2014), usvojilo je sljedeće zaključke koji se odnose na nadležna ministarstva obrazovanja u Bosni i Hercegovini:

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine očekuje od nadležnih obrazovnih vlasti da u što kraćem roku poduzmu neophodne radnje s ciljem izmjena odredaba vlastitih zakona koje su u suprotnosti s Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini i njihovo usaglašavanje sa istim.

Apeluje se na nadležna ministarstva obrazovanja Republike Srpske, kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da okončaju aktivnosti na izradi i donošenju podzakonskih akata, kojima se bliže uređuju pitanja značajna za unapređenje oblasti visokog obrazovanja.

Pomenuta informacija sa usvojenim zaključcima dostavljena je entitetskim i kantonalnim ministarstvima obrazovanja i skupštinama, Odjeljenju za obrazovanje i Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine našim aktom broj: 09-33-5-1528-11-ALĆ/14 od 08.06.2015. godine.

U vezi sa navedenim zaključcima mole se nadležna ministarstva obrazovanja da dostave detaljne informacije o svim poduzetim aktivnostima na realizaciji istih. Podsjećamo da prema tvrdnji nadležnih obrazovnih vlasti, s odredbama Okvirnog zakona nisu usklađeni sljedeći zakoni o visokom obrazovanju:

- Zakon o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona po pitanju minimalnih uslova za izbor u naučnonastavna zvanja, prestanka statusa studenta, donošenja statuta i izbora rektora javne visokoškolske ustanove;
- Zakon o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona po pitanju donošenja statuta, izbora rektora i direktora javne visokoškolske ustanove;
- Zakon o visokom obrazovanju Hercegovačko-neretvanskog kantona po pitanju minimalnih uslova za izbor akademskog osoblja u naučno-nastavna i umjetničko-nastavna zvanja na univerzitetu i nastavna, odnosno umjetnička zvanja na visokoj školi.

Pored navedenog molimo da date precizne odgovore na sljedeća pitanja:

Ciljevi i značaj visokog obrazovanja:

Prema odredbama člana 4. stav (2) Okvirnog zakona, visoko obrazovanje zasniva se na:

- akademskim slobodama, akademskoj samoupravi i autonomiji univerziteta;
- otvorenosti univerziteta prema javnosti, građanima i lokalnoj zajednici;
- nedjeljivosti nastavnog rada i naučnog istraživanja, odnosno umjetničkog stvaralaštva;
- uvažavanju evropskih humanističkih i demokratskih vrijednosti, te usklađivanju s evropskim sistemom visokog obrazovanja;
- poštivanju ljudskih prava i građanskih sloboda, uključujući zabranu svih oblika diskriminacije;

- konceptu cjeloživotnog obrazovanja;
- interakciji s društvenom zajednicom i obavezi univerziteta da razviju društvenu odgovornost studenata i drugih članova akademske zajednice.

Da li su navedene odredbe inkorporirane u zakone o visokom obrazovanju? Ukoliko jesu, molimo za detaljna obrazloženja provedbe svake od navedenih stavki u entitetu Republika Srpska, deset kantona u Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH?

Poštivanje ljudskih prava:

U skladu s odredbama Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u BiH (član 7.), visokom obrazovanju kojim se bave licencirane visokoškolske ustanove u Bosni i Hercegovini pristup neće biti ograničen, direktno ili indirektno, prema bilo kojoj stvarnoj ili pretpostavljenoj osnovi, kao što su: spol, rasa, seksualna orijentacija, fizički ili drugi nedostatak, bračno stanje, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, veza s nekom nacionalnom zajednicom, imovina, rođenje, starosna dob ili neki drugi status. Nadalje, statut svake javne visokoškolske ustanove i osnovni dokument svake privatne visokoškolske ustanove, kao uslov za akreditaciju, sadrži i odredbe koje štite osoblje od diskriminacije prema bilo kojoj prethodno navedenoj osnovi (član 25.).

Da li su navede odredbe Okvirnog zakona inkorporirane u vaše zakone iz oblasti visokog obrazovanja, te da li se iste i provode?

Licenciranje i akreditacija visokoškolskih ustanova:

Molimo da navedete aktivnosti poduzete u oblasti licenciranja i akreditacije visokoškolskih ustanova u vašoj nadležnosti u posljednjih godinu dana; donošenje zakonskih/podzakonskih akata; izmjena i dopuna postojećih zakonskih/podzakonskih akata- spisak licenciranih visokoškolskih ustanova (javnih i privatnih) u vašoj nadležnosti; - spisak akreditiranih visokoškolskih ustanova (javnih i privatnih), uz navođenje podatka kada je doneseno rješenje o akreditaciji, odnosno izvršen upis u državni registar akreditiranih visokoškolskih ustanova u BiH; - spisak visokoškolskih ustanova (javnih i privatnih) koje su u postupku akreditacije, uz navođenje završenih aktivnosti, odnosno trenutne faze postupka.

Također, molimo da navedete detaljne informacije o poduzetim aktivnostima na harmonizaciji dokumenta i procedura u vezi akreditacije visokoškolskih ustanova u BiH, sa posebnim osvrtom na kantone u Federaciji BiH.

Pravni subjektivitet i institucionalna autonomija:

Prema odredbama člana 19. Okvirnog zakona, „svaka licencirana javna visokoškolska ustanova, bilo univerzitet ili visoka škola, ima puni pravni subjektivitet u vezi s onim pitanjima koja su predmet ovog zakona, uključujući i ovlaštenja da:

- raspolaže i upravlja zemljištem i zgradama koje su u njenom vlasništvu, u skladu s primjenjivim zakonima;
- prima i upravlja sredstvima iz bilo kojeg zakonitog izvora;
- određuje i ubire školarinu i druge naknade u skladu sa zakonom;
- zapošljava osoblje;
- sklapa ugovore za robe i usluge;
- ustanovljava pravne odnose sa studentima;
- osniva komercijalna preduzeća za obrazovne i istraživačke svrhe;
- sklapa sporazume s drugim visokoškolskim institucijama u Bosni i Hercegovini i inozemstvu;
- sklapa ugovorne odnose s privrednim subjektima o javno-privatnom partnerstvu;

- ima druga ovlaštenja neophodna za djelotvorno obavljanje svojih funkcija.

Sva novčana sredstva dobivena iz budžeta, vlastiti prihodi, naplaćene školarine i novčana sredstva iz drugih izvora pripadaju visokoškolskoj ustanovi i troše se u skladu sa zakonom, statutom i usvojenim finansijskim planom.“

Da li zakoni o visokom obrazovanju Republike Srpske, kantona u Federaciji BiH i Brčko distrikta BiH uključuju ovlaštenja u smislu pravnog subjektiviteta visokoškolske ustanove u skladu s odredbama Okvirnog zakona? Ako nisu, molimo da navedete odstupanja.

Također, molimo za detaljnu informaciju o procesu integracije visokoškolskih ustanova u vašoj nadležnosti, kao i razlozima za nepoštivanje odredbe člana 60. stav (3) Okvirnog zakona u vezi integracije visokoškolskih ustanova u roku od jedene godine od njegovog stupanja na snagu.

Ciklusi u visokom obrazovanju i evropski sistem prenosa bodova:

Da li visokoškolske ustanove u vašoj nadležnosti realiziraju treći ciklus studija? Koji su problemi, odnosno poteškoće sa kojima se suočavaju visokoškolske ustanove pri realizaciji trećeg ciklusa studija?

Zakonski osnova za uvođenje evropskog sistema prenosa bodova –ECTS je uspostavljen.

Da li su na području vaše nadležnosti stvoreni preduslovi za ulazak i izlazak u pojedinim fazama studija, prelazak sa jednog studijskog programa na drugi, sa jedne visokoškolske ustanove na drugu, studijski boravak na inostranim visokoškolskim ustanovama u cilju sticanja kredita, odnose druge oblike prenosa ECTS bodova? Ako ne, koje su ključne prepreke u primjeni ECTS-a u praksi, i šta se čini na prevazilaženju istih?

Pravo na akademsku titulu i zvanje:

Molimo da navedete akademske titule, stručna, odnosno naučna zvanja koja se stiču završetkom prvog, drugog i trećeg ciklusa studija na visokoškolskim ustanovama u vašoj nadležnosti. Također, mole se ministarstva koja imaju donesene zakone i/ili podzakonska akta kojim se definiše pravo na akademsku titulu i zvanje koja se stiču završetkom prvog, drugog i trećeg ciklusa da iste prilože odgovorima na predmetna pitanja.

Stečena naučna i stručna zvanja:

Na koji način i pod kojim uslovima statuti visokoškolskih ustanova u vašoj nadležnosti predviđaju izdavanje dokumenata o ekvivalenciji prije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivom? Koja vrsta dokumenta (potvrda ili diploma) se izdaje u tu svrhu?

Da li lica koja su stekla određena naučna i stručna zvanja prema propisima koji su bili na snazi prije stupanja na snagu Okvirnog zakona imaju pravo na izdavanje dodatka diplomi?

Ukoliko smatrate da za vas postoje važna pitanja i aktivnosti, vezane za izvršenje Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u BiH, koje ste vi realizirali ili ste u fazi realizacije, a koja nisu obuhvaćena navedenim pitanjima cijenili bismo ako nas informišete o istima.